

DCA – Suomen antautumissopimus

Lähes jokainen tietää H.C. Andersenin sadun ”Keisarin uudet vaatteet”. Siinä ovela räätäli vakuutti keisarille, että hän tekee keisarille uudet vaatteet erityisen hienosta kankaasta, jolla on ominaisuus, että jos ei sitä näe, on tyhmä. Niinpä räätäli esitteli keisarille ilmaa ja kaikki vakuuttelivat, että onpa hieno puku (kukaan ei halunnut myöntää olevansa tyhmä, ei varsinkaan keisari). Koko kansalle kerrottiin sama tarina – jos ei näe uutta pukua, on tyhmä. Niinpä keisari astellessaan kansan eteen oli tosiasiallisesti täysin ilkialasti, mutta kukaan ei uskaltanut sanoa, ettei pukua ollut, koska muuten olisi myöntänyt olevansa tyhmä. Lopulta kuitenkin pieni lapsi huudahti, ettei ”eihän keisarilla ole vaatteita lainkaan”. Tämän jälkeen älynväläys kulki koko kansan läpi ja kaikki huusivat, että keisarilla ei ole vaatteita lainkaan. Keisari jatkoi edelleen esitystään, että hänellä mukamas olivat vaatteet – eihän kansa voinut hänelle mitään.

Andersenin satu tulee mieleen, kun lukee Suomen ja USA:n välille tehtyä Defence Cooperation Agreement -sopimusta (DCA-sopimus). Sananmukaisestihan siinä on sovittu puolustusyhteistyöstä, mutta sopimusteksti ei vaikuta yhteistyöltä, vaan pikemminkin USA:n yksipuoliselta sanelulta.

DCA-sopimusta käsitellään nyt keväällä Suomen eduskunnassa. Presidentin esittelyssä 3.2.2023 eli runsas vuosi sitten asetettiin valtuuskunta käymään Suomen ja USA:n välisiä neuvotteluja puolustus sopimuksesta. Vallassa oli tuolloin sosialidemokraattisen Marinin johtama hallitus. Neuvottelut käynnistyivät maaliskuussa 2023 ja valtioneuvosto (tällöin jo kokoomuslaisen Orpon hallitus) päätti 14.12.2023 valtuuttaa puolustusministeri Antti Häkkäsen (kokoomus) allekirjoittamaan sopimus USA:n kanssa. Sopimus allekirjoitettiin 18.12.2023 Washingtonissa. USA:n puolesta allekirjoittajana toimi ulkoministeri Antony Blinken.

Tapahtumakulusta saa käsityksen, että sopimuksesta olisi neuvoteltu hieman vajaa vuosi, mutta kun ottaa huomioon, että USA:n ja muutamien muiden maiden välille laaditut puolustusyhteistyösopimukset ovat oikeastaan täysin samanlaisia sisällöltään, ei neuvotteluissa Suomi ole selvästikään pyrkinyt muuttamaan USA:n tarjoamaa valmista sopimussisältöä.

Kansainväliset sopimukset ratifioidaan Suomen eduskunnassa, jonka seurauksena ne saavat lain aseman. Toki DCA-sopimusta tultaneen jossain määrin ruotimaan eduskunnan käsittelyssä, mutta mikäli Suomen sopimusneuvottelijoiden joukossa olisi ollut joku lakimies, joka olisi tuntenut sekä valtio-oikeutta että ylipäänsä suomalaista lainsäädäntöä, olisi sopimuksesta pitänyt laatia täysin toisenlainen, jotta se olisi soveltunut loogisesti osaksi Suomen muuta lainsäädäntöä. Nyt näyttää siltä, että DCA-sopimus ikään kuin tipahtaa taivaalta keskelle suomalaista oikeuskäytäntöä ja on ristiriidassa muiden lakien kanssa.

Kaiken sekasotkun kruununa on käytännössä viimeinen kohta sopimuksessa (29. artiklan 6. kohta, joka on ennen 30. artiklaa, missä käsitellään sopimuksen voimaantuloa ja irtisanomista). Siinä nimittäin säädetään, että ”riitoja ja muita tämän sopimuksen mukaan neuvottelemalla ratkaistavia asioita ei saateta kansallisen, eikä kansainvälisen tuomioistuimen, ratkaisuelimen tai vastaavan elimen, eikä muun kolmannen osapuolen ratkaistavaksi”. Mikäli siis sopimuksen tulkinnasta syntyy riitaa, ei asioita saa viedä puolueettomaan tuomioistuimeen käsiteltäväksi, vaan tulkinta tehdään USA:n ja Suomen välisissä neuvotteluissa. Lienee selvää, kummalla osapuolella on tällaisessa

tapauksessa enemmän neuvotteluvoimaa. Ja kun Suomen puolelta neuvotteluosapuolena on puolustusministeriö, jonka merkitys kasvaa selvästi DCA-sopimuksen myötä, onko puolustusministeriöllä halua ryhtyä liiaksi kritisomaan amerikkalaista osapuolta – sehän voisi johtaa koko DCA-sopimuksen kaatumiseen ja puolustusministeriön merkityksen heikkenemiseen.

Melkeinpä ensimmäisiä asioita, jotka opitaan oikeustieteellisessä tiedekunnassa, on, että laintulkinnasta aiheutuvat riidat ratkotaan viime kädessä tuomioistuimissa. Tuomioistuimia ovat Suomessa käräjäoikeus, josta seuraavina asteina ovat hovioikeus ja Korkein oikeus, sekä hallinto-oikeus, mistä seuraava askel on Korkein hallinto-oikeus. Hallinto-oikeudessa käsitellään hallintoon liittyviä oikeudellisia kiistoja, käräjäoikeudessa käytännössä lähes kaikkea muuta. Erikseen ovat erikoistuomioistuimet, kuten Työtuomioistuin, Vakuutus-oikeus ja Markkinaoikeus, joilla hyvinkin voisi olla tekemistä myös DCA-sopimuksen kanssa, kuten näemme myöhemmässä vaiheessa tätä artikkelia. On myös välitystuomioistuimia, joissa osapuolten väliset kiistat ratkaistaan osapuolten palkkaamien tuomarien toimesta (kumpikin osapuoli nimeää esimerkiksi yhden tai kaksi tuomaria välitystuomioistuimeen ja sitoutuvat noudattamaan sen ratkaisuja). Tällainen on esimerkiksi urheilun oikeusturvalautakunta. DCA-sopimuksesta syntyviä kiistoja varten voitaisiin nimetä erillinen välitystuomioistuin, joka kokoontuisi ainoastaan ratkomaan DCA-sopimuksesta syntyviä riitoja. Tämä mahdollisuus kuitenkin kielletään DCA-sopimuksen 29. artiklassa.

Mikäli siis kategorisesti kielletään DCA-sopimuksen tulkinnasta syntyvien kiistojen vieminen tuomioistuimeen tai muuhun sen tapaiseen ratkaisuelimeen, asetetaan jo lähtökohtaisesti vakiintunutta oikeuskäytäntöä vastaan.

Mielestäni onkin reilumpaa kutsua DCA-sopimusta Suomen antautumissopimukseksi – sen verran vahvasti se noudattaa USA:n ilmiselviä etuja ja jättää Suomen edut toissijaisiksi.

Andersenin satu tulee väistämättä mieleen, kun ottaa huomioon, miten vähän DCA-sopimuksesta on tosiasiallisesti kerrottu suomalaisille. Kuljetaan sammutetuin lyhdyin samaan aikaan, kun DCA-sopimus puuttuu aivan keskeisiltä osiltaan Suomen lainsäädännön ytimeen ja luo Suomen alueelle lukuisia alueita, joissa Suomen lainsäädäntö ei enää pädekään.

Otetaan esimerkiksi Ylen uutinen päivämäärällä 14.12.2023. Sen otsikko on: DCA-sopimus julki: Nämä 15 aluetta Suomi avaa Yhdysvaltain joukoille – puolustusministeri: ”Kriisitilanteissa voidaan ryhtyä tositoimiin” (<https://yle.fi/a/74-20065054>).

Uutisessa esitetään, että Yhdysvalloilla on ensisijainen tuomiovalta omiin sotilaisiinsa ja Suomeen lähetettyihin siviileihin.

Tosiasiallisesti vain Yhdysvalloilla on tuomiovalta omiin joukkoihinsa, joihin lasketaan sotilaiden lisäksi myös siviilit ja sotilaiden sekä siviilien huollettavat. Kun tarkastelemme DCA-sopimusta läheisemmin, huomaamme, että Suomen mahdollisuudet puuttua esimerkiksi mahdollisiin rikoksiin, joita USA:n joukot tekevät, ovat lähinnä teoreettiset.

Edelleen uutisessa lausutaan, että ”DCA-sopimus helpottaa amerikkalaisjoukkojen toimintaa Suomessa sekä mahdollistaa niiden aseiden ja tarvikkeiden varastoinnin Suomen perällä. Suomi avaa 15 sotilasaluettaan Yhdysvaltain käyttöön”.

Tosiasiassa kyse ei ole vain amerikkalaisjoukkojen toiminnan helpottamisesta, vaan Suomen on sopimuksen mukaan huolehdittava siitä, että amerikkalaisjoukot kokevat olonsa mahdollisimman

mukavaksi ja turvalliseksi. USA päättää itse siitä, mitä se tukikohdissaan tekee. Esimerkiksi tarvikkeita kuljettavia lentokoneita ja aluksia ei saa tarkistaa ulkopuolisen toimesta. USA ei maksa saamistaan maa-alueista ja kiinteistöistä mitään vuokraa.

Ylen uutisessa kerrotaan edelleen, että ”sopimuksessa ei ole rajattu ydinaseita pois. Laki kieltää ne Suomen maaperällä, joten tätä noudatetaan”.

Ydinenergiain 4 § tosiaan kieltää ydinräjähteet Suomen maaperällä. Pykälässä säädetään seuraavaa: ”Ydinräjähteiden maahantuonti samoin kuin niiden valmistaminen, hallussapito ja räjäyttäminen Suomessa on kielletty.”

Tosiasiassa mitään tarkastuksia USA:n joukkojen lentokoneisiin ja aluksiin ei saa tehdä. Suomella ei ole mahdollisuutta millään tavalla varmistaa, ettei sen alueelle tuoda ydinaseita. Toki voidaan esittää kysymys, onko Suomen puolustusvoimilla edes halua ryhtyä tarkistamaan uuden liittolaisen varusteita.

Ydinenergiainlaki on tullut voimaan vuoden 1987 lopulla. Jo tätä ennen presidentti Kekkonen oli sekä vuonna 1963 että vuonna 1978 esittänyt aloitteen Pohjolan ydinaseettomasta vyöhykkeestä. Tänä aikana Suomessa on vierailut muun muassa läntisten valtioiden sota-aluksia, joissa on tiedetty olleen ydinohjuksia varusteina. Kyseiset valtiot ovat vakuuttaneet, että niiden aluksissa ei ole ollut ydinaseita, mutta kun on tarkistettu alusten kulkureitit, eivät ne ole ennen laivastovierailua käyneet missään sellaisessa paikassa, missä ne olisivat voineet purkaa lastinaan olleet ydinohjukset ja – ennen kaikkea – eivät ole käyneet laivastovierailun jälkeenkään samoissa paikoissa voidakseen lastata ydinohjukset takaisin laivaan.

Eli USA on ilmoittanut, että se kunnioittaa Suomen ydinenergiainlakia, mutta mitään takeita tästä ei ole – USA voi vapaasti siirtää uusiin tukikohtiinsa pommittajia, ydinohjuksilla varustettuja hävittäjiä sekä Upinniemen laivastotukikohtaan sota-aluksia, joissa on aseistuksena ydinaseita. Kukaan ei tätä tule tarkistamaan.

Edelleen Ylen uutisessa kerrotaan, että ”yhteistyösopimuksessa on sovittu myös monista muista käytännön yksityiskohdista, esimerkiksi tuomiovallasta ja verotuksesta. Tänne lähetettäviin amerikkalaissotilain ja siviileihin sovelletaan ensisijaisesti Yhdysvaltain lakeja.”

Huomioitavaa tässä on se, että amerikkalaisjoukkoihin kohdistettavasta tuomiovallasta ja verotuksesta ei kerrota mitään tarkempaa. Tämä selittyy sillä, että tosiasiallisesti amerikkalaisjoukkojen jäseniä on lähes mahdotonta saada suomalaisen tuomioistuimeen tuomittavaksi, koska mahdollisuudet välttää joutuminen suomalaisen tuomioistuimeen ovat niin kaiken kattavat.

Yksi sopimukseen sisältyvistä ”juonista” on se, että mikäli USA:n joukkojen jäsen päätyisikin suomalaisen tuomioistuimeen tuomittavaksi, pitäisi koko oikeudenkäyntiprosessi käydä läpi vuodessa (erityistapauksissa 1,5 vuodessa) muutoksenhakuprosesseineen. Jokainen lakimies tietää, että minkä tahansa käräjäoikeuden käsittelemä juttu muutoksenhakuprosesseineen (hovioikeus ja Korkein oikeus) kestää helposti 4-5 vuotta. Näin ollen yksistään se ehto, että oikeusprosessi ei saa kestää yli vuotta estää amerikkalaisjoukkojen jäsenen (ja on muistettava, että kaikki tukikohdissa olevat henkilöt kuuluvat joukkoihin, eivät yksinomaan sotilaat) tosiasiallisen joutumisen suomalaisen tuomioistuimen tuomittavaksi. Edelleen sopimuksessa todetaan, että koko oikeudenkäyntiprosessin ajan USA:n joukkoihin kuuluva on USA:n tukikohdassa USA:n hallussa.

Se, ettei Ylen uutisessa kerrota mitään siitä, mitä tarkalleen ottaen verotuksesta on sovittu, selittyy sillä, että kaikki USA:n joukkoihin kuuluvat (siis myös huollettavat ja siviilihenkilöstö) on vapautettu veroista. Jos vaikka joku USA:n joukkoihin kuuluva ostaa tietokoneen tai auton, joutuu Suomen valtio palauttamaan hänelle verojen osuuden.

Ristiriidat DCA-sopimuksen sekä Suomen lainsäädännön ja oikeuskäytännön välillä

Kaikkien lakien – myös siis lain aseman saavan kansainvälisen sopimuksen – tulisi eduskunnan lainsäädäntökäsittelyssä kulkea perustuslakivaliokunnan kautta. Näin voitaisiin varmistaa, että laki on linjassa perustuslain kanssa.

Ajatuksena kansallisessa lainsäädännössä on, että perustuslaki on ylin laki ja tavallisten eduskuntalakien (eduskunnassa säädetty laki) tulee olla sen kanssa samassa linjassa. Perustuslain yläpuolelle menevät kansainväliset sopimukset, joiden tehtävänä on määrittellä tietty minimitaso, joka taataan kaikille ihmisille, sekä EU-lainsäädäntö, joka määrittelee Euroopan Unionin alueella (mihin siis myös Suomi kuuluu) ne lait, joihin EU:lle on jäsenvaltioiden toimesta annettu toimivalta vaikuttaa, kuten esimerkiksi maatalous.

Tuomioistuimissa harvoin vedotaan perustuslakiin juuri tästä edellä mainitusta syystä – perustuslakivaliokunnan tarkistettua lain pitäisi uuden lain olla ikään kuin automaattisesti linjassa perustuslain kanssa.

Perustuslakivaliokunta muodostuu kuitenkin kansanedustajista, jotka ovat poliitikkoja, eivätkä välttämättä lainkaan lainoppineita. Siksi perustuslakivaliokunnalla on käytettävissään lukuisa joukko lainoppineita valmistelijoita, joiden tulisi arvioida valtioneuvoston esittämien lakien sopivuus perustuslakiin. Perustuslakivaliokunta voi tietysti äänestyspäätöksillä sivuuttaa myös valmistelijoiden näkemyksen, joten siinä mielessä politiikka vaikuttaa lainsäädäntöön.

Tästä syystä perustuslaissa on varoventtiili eli perustuslain 106 §:

Perustuslain etusija

Jos tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa lain säännöksen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa, tuomioistuimen on annettava etusija perustuslain säännökselle.

Eli perustuslakia laadittaessa on myös ymmärretty, että perustuslakiinkin voi jäädä valuvikoja. Mikäli oikeudenkäynnin osapuoli vetoaa perustuslain 106 §:ään, tulisi siinä vaiheessa, kun tuomioistuin käsittelee kiistaa, rikosasiaa tai hallintoasiaa, arvioida, onko sovellettava laki ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa. Mikäli sovellettava laki on ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa, tulee tuomioistuimen tapausta arvioidessaan soveltaa ensisijaisesti perustuslakia, eikä asiasta säädettyä eduskuntalakia.

Joka tapauksessa perustuslakivaliokunnan tulisi myös käydä DCA-sopimus lävitse. Mikäli perustuslakivaliokunta toteuttaa omaa tehtävänsä, eikä poliittisista syistä päästä DCA-sopimusta sellaisenaan sormiensa läpi, perustuslakivaliokunta tai ainakin sen valmistelevat virkamiehet näkevät kyllä ilmeiset ongelmat DCA-sopimuksen ja Suomen lainsäädännön välillä.

Tarkastelemme näitä ongelmia seuraavaksi.

Keitä DCA-sopimus koskee?

Kun käydään läpi lakia (myös DCA-sopimus muuttuu ratifioinnin myötä laiksi) ja sen vaikutusta, pitää ensimmäiseksi muistaa tarkistaa, keitä laki koskee. DCA-sopimuksen toisessa artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt termit. Käytännössä kaikki sopimuksen määräykset koskevat USA:n joukkoja ja tämän osalta pitääkin olla tarkkana, keitä sopimuksen mukaan ovat USA:n joukot.

Arkiajattelussa ihmiset todennäköisesti uskovat, että USA:n joukkoja ovat sotilaat, mutta tämä on väärä käsitys. Sopimuksessa nimittäin määritellään, että USA:n joukkoja ovat sotilaat, siviilihenkilöstö (joita ovat sotilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö, joka on lähetetty Suomeen sotilaiden hyvinvoinnin, moraalien tai koulutuksen edistämiseksi (tämä pitää sisällään kaikki USA:n joukoille järjestettävien palvelujen sekä muun muassa postikonttorin henkilökunnan) sekä lisäksi kaikkien edellä mainittujen henkilöiden huollettavat niin sanotusti vauvasta vaariin ja USA:lle kuuluva omaisuus.

Näin laaja määritelmä tarkoittaa siis erittäin suurta joukkoa ihmisiä, jotka myös poikkeavat toisistaan. Yhtenä esimerkkinä voitaisiin mainita jonkun upseerin mukana tuleva perhe, jossa olisi vaikkapa USA:ssa juuri ajokortin saanut 15-vuotias nuori mies tai neito. Hänellä olisi DCA-sopimuksen mukaan täysi ajo-oikeus, vaikka Suomessa normaalisti ajokortin voikin saada vasta 18-vuotiaana.

Sopimuksessa suomalainen toimeenpanija eli taho, joka vastaa Suomen puolelta velvoitteiden hoitamisesta, on puolustusministeriö (USA:n puolelta taas USA:n puolustusministeriö). Puolustusministeriön merkitys siis kasvaa voimakkaasti DCA-sopimuksen myötä ja se käytännössä neuvottelee yksinoikeudella USA:n puolustusministeriön kanssa sopimusehtojen täytäntöönpanosta. Nähdäkseni on merkityksellistä huomioida, että puolustusministeriön asiakirjat ovat säännönmukaisesti salassa pidettäviä tai joita on joka tapauksessa erittäin vaikeaa saada (Suomen julkisuuslaki lähtee siitä, että viranomaisen hallussa oleva asiakirja on lähtökohtaisesti julkinen eli kenen tahansa tilattavissa ja tarkistettavissa, ellei tähän ole säädetty poikkeuksia).

USA:n oikeus määrätä suomalaisia pidätettäväksi

Suomalaisen lainsäädännön ja oikeuskäytännön näkökulmasta nähdäkseni kaikkein ongelmallisin kysymys on USA:n joukoille DCA-sopimuksen myötä syntyvästä mahdollisuudesta ja jopa oikeudesta pidättää suomalaisia, joiden USA:n joukot katsovat luovan uhan USA:n joukoille.

Tämä on luonnollisesti ongelma jo siinäkin mielessä, että pakottava voimankäyttö on Suomessa luovutettu pääasiallisesti poliisille ja rajavartiolaitokselle, joissain tapauksissa kohteessa työskenteleville, koulutetuille vartijoille sekä kenelle tahansa kansalaiselle, joka tapaa rikosta suorittavan henkilön verekseltään tekoa tekemässä. DCA-sopimus ilmiselvästi laajentaa tätä kiinniotto-oikeutta amerikkalaisiin sotajoukkoihin, jotka sijaitsevat Suomen maaperällä.

Miten olen päätenyt tällaiseen johtopäätökseen?

DCA-sopimuksen kuudennessa artiklassa määrätään, että Suomi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan USA:n joukkojen, sopimustoimittajien, suomalaisten sopimustoimittajien (jotka

toimittavat esimerkiksi tarvikkeita tai palveluja USA:n joukoille), huollettavien ja ennakolta sijoitetun materiaalin suojaaminen ja turvallisuus.

DCA-sopimuksen keskeisiä piirteitä on, että yleensä artiklan alussa todetaan, että Suomi vastaa itse tiettyjen asioiden hoitamisesta, mutta sitten ryhdytäänkin seuraavissa sopimuskohdissa antamaan USA:n joukoille yhä enemmän ja enemmän oikeuksia. Niin turvallisuusasiassakin, sillä jo 6. artiklan kakkoskohdassa säädetään, että *Suomi oikeuttaa USA:n joukot käyttämään niitä oikeuksia ja valtuuksia, jotka tarvitaan, jotta USA:n joukot voivat käyttää sovittuja tiloja ja alueita, toimia niissä sekä puolustaa ja valvoa niitä toteuttamalla sovituissa tiloissa ja sovituilla alueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä välttämättömät ja oikeasuhtaiset toimenpiteet, mukaan lukien toimenpiteet järjestyksen ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi sekä USA:n joukkojen, USA:n sopimustoimittajien, suomalaisten sopimustoimittajien ja huollettavien suojaamiseksi.*

Vähänkään tarkemmin kohtaa 6. artiklan sisältöä luettaessa nousee väistämättä esiin moniakin huolenaiheita. Jos ensinnäkin Suomi vastaa ykköskohdan mukaan USA:n joukkojen suojaamisesta ja turvallisuudesta, niin miten laajat oikeudet Suomi kuitenkin kakkoskohdassa luovuttaa USA:n joukoille. Tekstissä sanotaan nimittäin, että Suomi oikeuttaa USA:n joukot käyttämään tarvittavia oikeuksia ja valtuuksia. Kuka määrittelee tarpeen? USA:n joukotko itse? Jos USA katsoo, että lähestyvä mielenosoittajajoukko aiheuttaa uhan, etteivät USA:n joukot voi käyttää sovittuja tiloja ja alueita, mitä USA:n joukot ovat oikeutettuja tekemään? Ampumaan?

Edelleen kysymykseksi nousee ja tähän eduskunnan valiokuntien ja myös perustuslakivaliokunnan olisi välttämättömänä ottaa kantaa: miten laaja on USA:n tukikohtien välitön läheisyys käsitteenä? Tämä tulee joka tapauksessa määritellä, jotta voidaan tietää, millaisella alueella USA:n joukoille annetaan oikeus käyttää ”tarvittavia oikeuksia ja valtuuksia”? Ongelmallisen tilanteesta tekee erityisesti se, kun USA:n joukot ryhtyvät esimerkiksi omasta mielestään välttämättömään toimenpiteeseen tukikohdan välittömässä läheisyydessä ja aiheuttavat vamman tai muuta vahinkoa Suomen kansalaiselle tai muulle maassa laillisesti oleskelevalle henkilölle. DCA-sopimus nimittäin pitkälti vapauttaa USA:n joukot vamman tai vahingon aiheuttamisesta koituvasta rikos- tai edes vahingonkorvausoikeudellisesta vastuusta.

Myös on kysyttävä, mitä ovat välttämättömät ja oikeasuhtaiset toimenpiteet? Voivatko USA:n joukot ryhtyä toimenpiteisiin esimerkiksi tukikohtia vastaan suunnattuja mielenosoituksia vastaan?

On myös huomattava, että USA:n viranomaiset oikeudet eivät koske yksinomaan sotajoukkojen ja omaisuuden suojaamista, vaan myös USA:n sopimustoimittajien, suomalaisten sopimustoimittajien ja huollettavien suojaamista.

Tilanteen kiireellisyys antaa USA:n joukoille oikeuden toimia koko maassa?

Vielä merkittävämpiä vaikutuksia on kuitenkin DCA-sopimuksen 6. artiklan nelos- ja kolmoskohdilla. Laitetaan ne kokonaisuudessaan tähän:

Neloskohta: *Suomen viranomaiset ja USA:n joukkojen viranomaiset tekevät keskenään läheistä yhteistyötä tämän artiklan mukaisessa toiminnassa muun muassa hyväksymällä yhteisesti turvallisuussuunnitelmia ja sovittamalla yhteen turvallisuustoimenpiteitä, jollei tilanteen erityinen kiireellisyys estä turvallisuustoimenpiteiden yhteensovittamista. USA:n joukkojen viranomaiset ilmoittavat Suomen viranomaisille niin pian kuin on käytännössä mahdollista tällaisten toimenpiteiden kohteena olevista luonnollisista henkilöistä, lukuun ottamatta USA:n joukkojen*

jäseniä ja näiden huollettavia, ja siltä osin kuin se on tarpeen ja asianmukaista, sovittavat toimensa yhteen Suomen viranomaisten toimien kanssa, jotta nämä voivat ottaa kyseiset henkilöt haltuunsa.

Kolmoskohta: ”*poikkeuksellisissa olosuhteissa ja yhteisesti hyväksytyjen turvallisuussuunnitelmien mukaisesti USA:n joukot voivat toteuttaa välttämättömät ja oikeasuhtaiset toimenpiteet myös sovittujen tilojen ja alueiden välittömän läheisyyden ulkopuolella ylläpitääkseen USA:n joukkojen turvallisuutta ja puolustusta sekä niiden sotilaallisten operaatioiden jatkuvuutta ja palauttaakseen ne*”.

Neloskohdassa siis säädetään, että turvallisuustoimenpiteet toteutetaan Suomen ja USA:n viranomaisten läheisessä yhteistyössä, ellei tilanteen erityinen kiireellisyys estä turvallisuustoimenpiteiden yhteensovittamista.

Pysähdytäänkö pohtimaan tätä kohtaa aivan ensimmäiseksi. Vaikka siis sopimuksessa on 6. artiklan ykköskohdassa määritelty, että Suomi vastaa USA:n joukkojen turvallisuudesta, niin neloskohdassa sanotaankin, että turvallisuustoimenpiteitä tehdään yhteistyössä USA:n ja Suomen viranomaisten välillä, mutta tämäkään ei päde enää siinä vaiheessa, jos tilanteen erityisen kiireellisyys estää turvallisuustoimenpiteiden yhteensovittamisen. Lakimiehenä en voi päätyä muuhun johtopäätökseen tästä kuin siihen, että myös USA:n joukoilla on oikeus toteuttaa turvallisuustoimenpiteitä ja jos tilanne on erityisen kiireellinen, USA:n joukot voivat yksinään toteuttaa näitä turvallisuustoimenpiteitä.

Edelleen neloskohdassa säädetään, että USA:n joukkojen viranomaiset ilmoittavat Suomen viranomaisille niin pian kuin on käytännössä mahdollista tällaisten toimenpiteiden kohteena olevista luonnollisista henkilöistä, lukuun ottamatta USA:n joukkojen jäseniä ja näiden huollettavia, ja siltä osin kuin se on tarpeen ja asianmukaista, sovittavat toimensa yhteen Suomen viranomaisten toimien kanssa, jotta nämä voivat ottaa kyseiset henkilöt haltuunsa.

USA:n viranomaisilla on siis oikeus itse määritellä, ketkä ovat sen toimenpiteiden kohteena olevia luonnollisia henkilöitä (siis ihmisiä) ja yhteensovittavat toimensa Suomen viranomaisten toimien kanssa, jotta Suomen viranomaiset voivat ottaa kyseiset henkilöt haltuunsa.

Mikäli tekstiä tarkasteltaisiin lakitekstinä, heräisi ainakin minulla lakimiehenä kysymys, että missä yhteydessä ja millä kriteereillä Suomen viranomaiset arvioivat sen, kenet he ottavat haltuunsa. Perustuuko tämä vain ja ainoastaan USA:n joukkojen johdon omaan arvioon – varsinkin jos kyse on niin sanotusta kiireellisestä tehtävästä? Tämä on myös arvioitava perustuslakivaliokunnassa, sillä tässä annetaan Suomen ulkopuolisella valtiolle oikeus määritellä – ainakin varsin laajassa mittakaavassa – kenet suomalaisen viranomaisen tulisi ottaa haltuunsa eli käytännössä pidättää ainakin vähäksi aikaa, ellei suorastaan pidetä henkilöä poliisivankilassa jonkin aikaa.

Kuudennen artiklan kolmoskohta lisää hämmennystä edelleen. Siinä siis säädetään, että ”*poikkeuksellisissa olosuhteissa ja yhteisesti hyväksytyjen turvallisuussuunnitelmien mukaisesti USA:n joukot voivat toteuttaa välttämättömät ja oikeasuhtaiset toimenpiteet myös sovittujen tilojen ja alueiden välittömän läheisyyden ulkopuolella ylläpitääkseen USA:n joukkojen turvallisuutta ja puolustusta sekä niiden sotilaallisten operaatioiden jatkuvuutta ja palauttaakseen ne*.”

Jokaiselle vähänkään lakia tuntevalle henkilölle tämä nostattaa seuraavia kysymyksiä:

- 1) miten määritellään poikkeukselliset olosuhteet?
- 2) ketkä sopivat turvallisuussuunnitelmista ja millä kriteereillä? Ovatko turvallisuussuunnitelmat julkisia asiakirjoja, jotta kansalaiset voivat perehtyä niihin?
- 3) kun sopimuksella annetaan USA:n joukoille oikeus toteuttaa välttämättömiä ja oikeasuhtaisia toimenpiteitä myös sovittujen tilojen ja alueiden välittömän läheisyyden ulkopuolella ylläpitääkseen USA:n joukkojen turvallisuutta ja puolustusta sekä niiden sotilaallisten operaatioiden jatkuvuutta ja palauttaakseen ne, niin miten pitkälle tukikohtien välittömän läheisyyden ulkopuolelle USA:n joukot voivat mennä? Koko maahan? Edelleen on kysyttävä, että kuka määrittelee sen, milloin USA:n joukot voivat mennä tukikohtien välittömän läheisyyden ulkopuolelle ja millä kriteereillä tämä tapahtuu? Voiko USA:n joukkojen johto itse tehdä tällaisen päätöksen? Kysyykö USA:n joukkojen johto mitään Suomen viranomaisilta operoidakseen tukikohtien välittömän läheisyyden ulkopuolella vai voiko joukkojen johto joka tilanteessa vedota tehtävän kiireellisyyteen (ja itse määritellä tehtävän kiireellisyyden kulloisessakin tapauksessa)?

On selvää, että kun tällaisella artiklan kohdalla annetaan USA:n joukoille oikeus operoida myös tukikohtien välittömän läheisyyden (miten syvä välitön läheisyys sitten onkaan) ulkopuolella, niin sopimuksen tulkintaa (mitä ei saa kiistää tuomioistuimessa tai muussa ratkaisuelimessä) riittävästi venyttämällä USA:n joukot voivat tämän sopimuskohdan mukaan operoida periaatteessa koko maassa turvatakseen joukkojensa operatiivisen kyvyn.

Näin laaja tulkinta perustuslakivaliokunnan, eduskunnan valiokuntien ja eduskunnan pitää ehdottomasti estää.

Kuten jo aiemmin on todettu: sopimuksen tulkinnasta syntyviä erimielisyyksiä ei sopimuksen mukaan saa viedä tuomioistuimen tai muun vastaavanlaisen elimen käsiteltäväksi. Kuka siis neuvottelee siitä, mikä on välttämätön toimenpide ja mikä on tukikohdan välitön läheisyys? Ilmeisesti puolustusministeriö, joka on lähtökohtaisesti asennoitunut siten, että se tekee kaikkensa, jotta USA:n joukot myös pysyvät maassa (koska DCA-sopimuksen myötä puolustusministeriön merkitys kasvaa erittäin paljon).

Kuten myöhemmin voimme havaita, DCA-sopimuksen myötä USA:n joukkojen saattaminen rikos- ja/tai vahingonkorvausvastuuseen on erittäin vaikeaa.

Erittäin puutteellinen muistio

Lakeihin kuuluu aina niin sanottu hallituksen esitys, missä on selitetty tarkemmin lakia, sen tarkoitusperiä ja tulkintaa.

Valtioneuvoston nettisivuilla (<https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=349>) on päätös allekirjoitusvaltuuksien myöntämisestä puolustusministeri Häkkäselle, jotta hän on voinut Washingtonissa allekirjoittaa DCA-sopimuksen USA:n puolustusministerin Blinkenin kanssa. Päätöksen yhteydessä on sopimusteksti sekä muistio, joka on laadittu sopimustekstin yhteyteen. Se on lähin vastine hallituksen esitykselle, joka lakiesityksen yhteyteen tulee aina laatia.

Muistion on laatinut lainsäädäntösihteeri Kitta Kangas ulkoministeriöstä ja se on oikeudellisesta näkökulmasta erittäin vajavainen, eikä sitä voida tosiasiallisesti käyttää hallituksen esitykseen verrattavana oikeuslähteenä (mikäli lakiin liittyvä kiista tulee tuomioistuimessa käsiteltäväksi, lakimiehet monesti vetoavat itse lain lisäksi myös hallituksen esitykseen sekä muun muassa

eduskunnan valiokuntien lausuntoihin eli niin sanottuihin lain esitöihin. Laki itse voi olla monesti vaikeasti tulkittava tai se ei tunnu suoraan liittyvän käsiteltävään kiistaan, jolloin lain esitöistä selviää, miten lainsäätäjät ovat ajatelleet lain toimivan; esitöissä on monesti mainittu muun muassa esimerkkejä siitä, miten lakia tulisi soveltaa tietyissä erityistilanteissa).

Artiklasta 6 muistiossa mainitaan ainoastaan seuraavaa: ”Artiklassa 6 määrätään Yhdysvaltojen joukkojen turvallisuuden järjestämisestä Suomessa. Suomella on ensisijainen vastuu joukkojen turvallisuudesta. Sovituissa tiloissa ja alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä Yhdysvaltojen joukoilla on oikeus ryhtyä välttämättömiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin turvallisuutensa varmistamiseksi”.

Muistiossa siis ei oteta läheskään kaikkiin artikla 6:ssa esitettyihin seikkoihin kantaa – päinvastoin tuntuu siltä, että se vaikenee itsestään selvistä hankalista kysymyksistä, kuten USA:n joukoille annettavista oikeuksista toimia myös muualla kuin tukikohtien välittömässä läheisyydessä. Mitään ongelmakysymyksiä ei muistiossa ole käsitelty.

Sen vuoksi, että muistio on erityisen vajavainen, on sopimuksen eduskuntakäsittelyssä oltava erityisen tarkkana. Sopimuksen kollisiot (kahden tai useamman lain keskinäinen ristiriitaisuus, jonka osalta tulee ratkaista, millä lailla on ikään kuin etuajo-oikeus muihin lakeihin verrattuna) on kyettävä ratkaisemaan siten, että suomalaiset voivat olla varmoja, ettei joukkojen toimivaltuuksista, oikeuksista ja velvollisuuksista jää epäselvyyttä. Tällä hetkellä epäselvyydet ovat erityisen suuret ja kaikki riippuu tulkitsijoista. Erityisen vaarallista on se, ettei mahdollisia kiistakysymyksiä edes saa viedä tuomioistuimeen tai muuhun ratkaisuelimeen.

Jos spekuloidaan, millaisia seurauksia DCA-sopimuksesta ja sen venyvistä tulkinnasta voisi olla, on ajateltavissa, että USA:n joukkojen johto katsoo esimerkiksi mielenosoitusta suunnittelevan henkilön tai tutkivan journalistin, joka haluaa perehtyä USA:n joukkojen toimintaan Suomessa ja tukikohdissaan, haittaavan USA:n joukkojen turvallisuutta ja puolustusta sekä joukkojen sotilaallisten operaatioiden jatkuvuutta. Tällaisissa olosuhteissa, ja jos USA:n johto katsoo tilanteen kiireelliseksi, on Yhdysvalloilla DCA-sopimuksen mukaan oikeus toimia myös tukikohtien välittömän läheisyyden ulkopuolella. USA:n joukoilla olisi sopimuksen mukaan oikeus ilmoittaa Suomen viranomaisille tällaisista henkilöistä, jotta Suomen viranomaiset voivat ottaa kyseiset henkilöt haltuunsa.

Onko siis mahdollista, että vaikkapa tämän kirjan kirjoittaja voi jonain iltana todeta, että USA:n joukot ovat piirittäneet hänen kotinsa ja tunkeutuvat taloon sisälle pidättääkseen hänet? Tällainen mielivalta on sopimuksen varjossa täysin mahdollista ja siksi sekä eduskunnan valiokuntien että perustuslakivaliokunnan tulee ottaa asiaan vahvasti kantaa. Muussa tapauksessa DCA-sopimus sivuuttaa suomalaisen lainsäädännön ja oikeuskäytännön.

Miten suomalaisessa lainsäädännössä sitten ratkaistaan kysymys siitä, kenet saa vangita ja millä perusteilla.

Poliisilain 2. luvun 6 §

Sisäänpääsy ja etsintä vaara- ja vahinkotilanteissa

Poliisimiehellä on oikeus päästä kotirauhan tai julkisrauhan suojaamaan tilaan tai muuhun paikkaan tai tilaan tai muuhun paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä, taikka kulkuneuvoon ja suorittaa siellä tarvittaessa etsintä, jos on perusteltua syytä olettaa, että:

1) henkeä, terveyttä tai henkilökohtaista vapautta vaarantava tai huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttava teko tai tapahtuma on välittömästi uhkaamassa tai käynnissä;

2) joku on jo tapahtuneen rikoksen tai onnettomuuden taikka muun vastaavan syyn vuoksi välittömän avun tarpeessa; tai

3) etsinnässä löytyy kuollut henkilö.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön vaaran tai vahingon estämiseksi taikka räjähdysaineiden, aseiden tai muiden vaarallisten aineiden ja esineiden etsimiseksi ja haltuun ottamiseksi.

Muissa kuin kiireellisissä tilanteissa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan pääseminen edellyttää päällystään kuuluvan poliisimiehen määräystä.

Miten konkreettisesti poliisi tulee toimimaan tilanteessa, missä USA:n joukkojen johto ilmoittaa esimerkiksi henkilön X aiheuttavan haittaa USA:n sotilaallisten operaatioiden jatkuvuudelle ja vaatii, että 6. artiklan neloskohta otetaan käyttöön (USA ilmoittaa turvallisuustoimenpiteidensä kohteena olevista henkilöistä, jotta Suomen viranomaiset voisivat ottaa kohteena olevat henkilöt haltuunsa)?

Tällaisessa tilanteessa ei siis ole kyse henkeä, terveyttä tai henkilökohtaista vapautta tai huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttava teko, eikä ole kyse siitä, että etsinnässä olisi löytynyt kuollut henkilö tai joku on välittömän avun tarpeessa. Niinpä poliisilain mukaan poliisi ei esimerkiksi saisi tunkeutua kenenkään kotiin ottaakseen hänet kiinni, vaikka USA:n joukkojen johto sitä vaatisikin.

Tätä kysymystä ei kerta kaikkiaan voi sivuuttaa toteamalla, että ”eihän nyt Suomessa tällaista tapahdu”. Olen valitettavasti joutunut todistamaan tilanteita, joissa esimerkiksi lastensuojeluviranomainen on poliisin avustamana tunkeutunut perheen kotiin ottaakseen sieltä lapsen, joka on määrätty kiireelliseen sijoitukseen, huostaansa. Kiireellisen sijoituksen päätös on ollut vähintäänkin kyseenalainen, mutta päätöksen laillisuuden arviointiin ei ole olemassa mitään sellaista kanavaa, joka toimisi nopeammin kuin puolessa vuodessa. Niinpä DCA-sopimukseen vedoten USA:n joukkojen johto voi vaatia ottamaan henkilön X kiinni ja poliisissa joku ylikomisario tekee pikaisesti päätöksen kotietsinnästä, jonka yhteydessä henkilö X otetaan kiinni, koska ”DCA-sopimuksessa lukee niin”.

Tällainen tapahtumavaihtoehto ei ole missään nimessä poissuljettu ja siksi DCA-sopimuksen käsittelyyn eduskunnassa tulee suhtautua erityisellä huolellisuudella ja käyttää parasta käytettävissä olevaa juridista osaamista.

Maksuttomuus ja Suomen kulut tukikohtien laajentamisesta

Suomi ei peri USA:lta mitään maksuja USA:n joukoille luovuttamistaan alueista. Osa alueista – lähtökohtaisesti varastoalueet – ovat yksinomaan USA:n joukoille taattuja eli niihin on muilta pääsy kielletty. Sotilastukikohdat ovat pääsääntöisesti sellaisia, missä USA:n ja Suomen joukot toimivat yhdessä. Joukkojen välisistä käskyvaltasuhteista ei ole sopimuksessa mainintaa.

Sopimuksessa on maininta, että mikäli USA päättää laajentaa sen käyttöön luovutettuja alueita, Suomi maksaa kuluista puolet.

Julkisuudessa on esitetty epäilyjä, että USA haluaa varastoida Eurooppaan – eli lähemmäs kriisialueita – omaa aseistustaan, jotta se voisi nopeammin liikuttaa aseita kriisipesäkkeisiin. Muun muassa Irakin ja Afganistanin sotiin 2000-luvun alussa siirrettiin aseita USA:n Euroopassa sijaitsevista tukikohdista. Samaten Serbian vastaisiin pommituksiin 1990-luvun puolivälissä käytettiin nimenomaan Euroopassa ollut amerikkalaisaseistusta. Suomi on myös oivallinen kohde säilyttää USA:n aseistusta, koska USA:lle luovutettavista neljästä lentotukikohdasta on helppo siirtää aseistusta kuljetuskoneille kriisialueille.

Esteetön kulku mahdollistaa muun muassa ydinaseiden tuomisen

DCA-sopimuksen silmiinpistävä piirre on se, että se takaa monissa eri kohdissa USA:n joukkojen täysin vapaan kulun Suomen alueella. Sopimuksen kolmannen artiklan ykköskohdassa säädetään, että USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat (jotka ovat tehneet sopimuksen varusteiden toimittamisessa USA:n armeijalle), suomalaiset sopimustoimittajat, joukkojen huollettavat sekä lisäksi vielä ne, kenestä erikseen sovitaan (ilmeisesti tämä tarkoittaa sitä, että Suomen ja USA:n puolustusministeriöt sopivat keskenään; muita neuvotteluosapuolia ei sopimuksessa ole mainittu), oikeutetaan esteettä pääsemään sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille. Lisäksi samat toimijat oikeutetaan esteettä käyttämään tiloja ja alueita muun muassa seuraaviin tarkoituksiin: joukkojen liikkuminen, kauttakulku, ilma-alusten ja alusten tankkaus, ilma-alusten laskeutuminen ja uudelleen ilmaan nouseminen, henkilöstön majoittaminen, viestiyhteyksien käyttö, joukkojen ja materiaalin järjestäminen ja sijoittaminen, kaluston, tarvikkeiden ja materiaalin sijoittaminen ennakolta, turvallisuusapuun ja turvallisuusyhteistyöhön liittyvä toiminta, puolustushaarojen välinen ja monikansallinen koulutustoiminta, valmiusoperaatiot, muut osapuolten tai niiden toimeenpanijoiden (ilmeisesti osapuolet tarkoittavat aina Suomen ja USA:n puolustusministeriöitä) sopimat tarkoitukset ja niin edelleen.

Sopimuksen 11. artiklan kakkoskohdassa säädetään:

Asianmukaisten yhteensovittamis- ja ilmoitusmenettelyjen mukaisesti USA:n joukkojen käyttämät tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettävät ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot saavat vapaasti tulla Suomen alueelle, poistua sieltä ja liikkua siellä. Nämä ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot kunnioittavat sovellettavia ilma-, meri- ja maaliikenteen turvallisuussääntöjä, mukaan lukien määritettyjä rajoitettuja alueita ja Ahvenanmaan erityisasemaa koskevat säännöt. Kyseiset ilma-alukset saavat lentää Suomen alueen yli, tankata siellä ilmassa, laskeutua sinne ja nousta sieltä ilmaan. USA:n joukkojen käyttämiin tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettäviin ilma-aluksiin, aluksiin ja ajoneuvoihin ei mennä eikä niitä tarkasteta ilman Yhdysvaltojen suostumusta.

Eli kuten kyseisessä kohdassa lukee, USA:n käyttämiin ilma-aluksiin, aluksiin ja ajoneuvoihin ei mennä, eikä niitä tarkasteta ilman Yhdysvaltain antamaa lupaa. Tämä mahdollistaa minkä tahansa tavaran kuljettamisen Suomeen. Muun muassa ydinaseiden kuljettaminen on hyvin helppoa. Suomen ydinenergialain 4 § kieltää ydinräjähteet Suomen alueella. Kun USA:n joukkojen ajoneuvoja ei tarkisteta millään tavalla, perustuu luottamus siihen, ettei ydinaseita Suomeen tuoda, yksinomaan USA:n antamaan lupaukseen.

Sopimuksen liitteessä A (sopimuksen ainoa liite) kerrotaan sovitut tilat ja alueet, joita sopimus koskee:

- 1) Karjalan lennoston lentotukikohta (Kuopio-Rissala)
- 2) Lapin lennoston lentotukikohta Rovaniemellä sekä Jääkäriprikaatin varuskunta-alue
- 3) Satakunnan lennoston lentotukikohta (Tampere-Pirkkala)
- 4) Ilmasotakoulun lentotukikohta (Jyväskylä-Tikkakoski)
- 5) Upinniemen laivastotukikohta ja varuskunta-alue Kirkkonummella mukaan lukien Russarö
- 6) Niinisalon varuskunta-alue ja Pohjankangas-Hämeenkanas harjoitusalueet
- 7) Raaseporin varuskunta-alue ja Syndalenin harjoitusalue
- 8) Rovajärven harjoitusalue mukaan lukien Misin varastoalue
- 9) Vekaranjärven varuskunta-alue ja Pahkajärven harjoitusalue
- 10) Ivalo, rajavartiolaitoksen kasarmialueet (sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien hoitamiseen varatut tilat ja alueet)
- 11) Parkanon varastoalue
- 12) Skinnarvikin varastoalue
- 13) Tammelan varastoalue
- 14) Tervolan varastoalue
- 15) Veitsiluodon varastoalue.

USA:n pahin ja vaarallisin vihollinen tällä hetkellä on Venäjä. Tämä on pitkälti perintöä Neuvostoliiton ajoista, jolloin molemmat supervallat kilvoittelivat ylivoimaisesti keskenään ympäri maapalloa. Poliittinen valta ja maantieteellinen laajuus sekä väestömäärä ovat itänaapurissamme sittemmin vaihtuneet ja muuttuneet, mutta suurvaltakilvoittelu ei ole muuttunut. Edelleen molemmat halajavat vaikutusvaltaa maailmassa. Niinpä USA:lle on eduksi saada mahdollisimman läheltä Venäjää tukikohtia ja voiko läheisempää tukikohtaa oikein enää saadakaan, kuin mitä on Kuopiossa sijaitseva lentotukikohta? Mahdollisuus iskeä mahdollisimman nopeasti ja huomaamatta viholliseen (Venäjän toiseksi suurin kaupunki Pietari on lähellä Suomen rajaa) on strategisesti merkittävä etu, mihin Venäjän armeijan on väkisinkin varauduttava tavalla taikka toisella.

1960-luvun alussa Neuvostoliitto alkoi sijoittaa ydinohjuksiaan Kuubaan, hyvin lähelle Floridaa ja Miamia. Tämä oli syyttää kolmannen maailmansodan, joka olisi käyty ydinasein. John F. Kennedyn kerrotaan arvioineen, että kolmannen maailmansodan syttymisvaaran todennäköisyys oli tuolloin 40 prosentin luokkaa.

Kaluston sijoittaminen ennakolta

Sopimuksen 4. artiklassa säädetään ennakolta tapahtuvasta puolustuskaluston, tarvikkeiden ja materiaalin sijoittamisesta. USA ilmoittaa ennakolta, mitä se aikoo sijoittaa varastoihin, mutta koska

varastot, joihin kalustoa ja muuta sijoitetaan ennakolta, on annettu USA:n yksinomaiseen käyttöön, USA:n joukoilla on myös yksinomainen määräysvalta tällaisen ennakolta sijoitettavan materiaalin luo pääsyyn, sen käyttöön ja siitä määräämiseen (4. artiklan kohta 2). Niinpä kukaan ei pääse tarkistamaan, mitä kalustoa ja materiaalia näihin varastoihin tarkalleen ottaen sijoitetaan.

Edelleen ennakolta sijoitettavan kaluston kuljettamisen varmistamiseksi *USA:n joukkojen käyttämille tai niiden puolesta käytettäville ilma-aluksille, aluksille ja ajoneuvoille sallitaan pääsy Suomen lentopaikoille ja satamiin sekä, sen mukaan kuin sovitaan, muihin paikkoihin USA:n joukkojen ennakolta sijoitettavan materiaalin toimittamiseksi Suomen alueelle, varastoisiksi ja ylläpitämiseksi siellä ja sieltä pois siirtämiseksi* (4. artiklan kolmoskohta). Esteetön pääsy varastotiloihin tarkoittaa konkreettisesti, että ajoneuvoja, joilla kuljetukset hoidetaan, ei tarkisteta missään vaiheessa.

Sopimuksessa Suomi pyrkii parhaan kykynsä mukaan antamaan USA:n joukoille pyydettyä logistista tukea. Tämä on ainoita asioita koko sopimuksessa, mistä USA voi (ellei toisin sovita, kuten sopimuksessa lukee) suorittaa korvauksen Suomelle (8. artikla).

Ei tule suoranaista yllätyksenä, mutta muistio, joka on laadittu DCA-sopimuksen tueksi, ei käsittele tätäkään asiaa kuin parilla rivillä: *Puolustusmateriaalin ennakolta sijoittamista koskevassa 4 artiklassa Yhdysvalloille annetaan oikeus sijoittaa ennakolta ja varastoida materiaalia Suomeen. Materiaalista ja kuljetusaikatauluista ilmoitettaisiin ennakolta Puolustusvoimille.*

DCA-sopimusta selventävässä muistiossa ei siis tässäkään kohtaa, kuten ei muuallakaan, käsitellä millään tavalla sopimuksen todellisia vaikutuksia, eikä laillisuusnäkökohtia.

Mihin perustuvat toimenpiteet USA:n joukkojen pääsemiseksi yksityisille alueille?

Sopimuksen 3. artiklan neloskohdassa säädetään seuraavaa:

Suomen toimeenpanija (puolustusministeriö; kirjoittajan huomio) pyrkii pyydettyä kohtuullisin toimin helpottamaan sovittujen tilojen ja alueiden ulkopuolella USA:n joukkojen, USA:n sopimustoimittajien ja suomalaisten sopimustoimittajien pääsyä tilapäisesti yksityisille alueille ja yksityisiin tiloihin, mukaan lukien tiet, satamat ja lentopaikat, sekä yleisille alueille ja yleisiin tiloihin, mukaan lukien Suomen tai paikallisten viranomaisten omistamat tai niiden määräysvallassa olevat tilat ja alueet, sekä näiden alueiden ja tilojen käyttöä kyseisten joukkojen ja sopimustoimittajien toimesta USA:n joukkojen tukemiseksi. USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat ja suomalaiset sopimustoimittajat eivät vastaa näiden helpottamistoimien kuluista.

Heinäkuussa 2022 uudistettiin valmiuslaki. Tämä on ilmeisesti toteutettu silmällä pitäen tulevaa Nato-jäsenyyttä ja USA:n kanssa solmittavaa DCA-sopimusta.

Valmiuslaki astuu voimaan, kun poikkeusoloissa on tarkoitus suojata väestöä ja mm. turvata maan talouselämä sekä alueellinen koskemattomuus. Poikkeusoloja ovat lain 3 §:n mukaan seuraavat tapahtumat:

1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;

2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;

3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;

4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila;

5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti; sekä

6) sellainen

a) julkisen vallan päätöksentekokykyyn;

b) rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen;

c) välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen;

d) energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen;

e) välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen;

f) yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen; tai

g) edellä a–f alakohdassa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen

kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

Sopimuksen 3. artiklan neloskohdassa siis säädetään siitä, että Suomi pyrkii helpottamaan USA:n joukkojen pääsyä myös muille alueille kuin vain USA:lle luovutettuihin tukikohtiin. Tämä pitää sisällään sekä yksityiset että julkisen sektorin (valtio, kunnat, hyvinvointialueet) omistamat alueet. Tosiasiallisesti sopimuksessa laajennetaan tällä kohdalla USA:n joukkojen mahdollisuuksia toimia koko Suomen alueella.

Miksi mainitsin valmiuslain? Siksi, että se pitää sisällään mahdollisuuden ottaa käyttöön myös yksityisten omistamia maa-alueita. Kenenkään ei normaalioloissa tarvitse mahdollistaa muiden pääsyä omille alueille, puhumattakaan nyt armeijan pääsyä omille alueille. Ajatellaanpa mahdollisuutta, että joku yksityinen maanomistaja ei halua luovuttaa alueitaan käytettäväksi USA:n joukkojen käyttöön, vaikka USA sitä vaatiikin. Sopimuksen mukaan puolustusministeriö pyrkii kohtuullisin toimin helpottamaan USA:n joukkojen pääsyä yksityisille ja julkisille alueille ja tiloihin. Jos USA ja Suomen puolustusministeriö katsovat, että USA:n joukkojen on päästävä kyseiselle alueelle tai kyseiseen tilaan, on mahdollista ottaa käyttöön valmiuslaki.

Joku voi kysyä, että millä perusteella käytettäisiin valmiuslakia, jos ei ole kriisiä. Kuitenkin viime vuosina Suomessa on ollut moniakkin eri kriisejä alkaen koronakriisistä jatkuen energiakriisiin ja muun muassa Suomen ja Venäjän rajan sulkemiseen johtaneeseen väitettyyn pakolaiskriisiin

(väitettiin, että Venäjä ohjaisi väkisin pakolaisia Venäjän puolelta Suomeen). Mikä tahansa kriisitilanne (joita siis on ollut tosi paljon aivan muutaman vuoden sisällä) voisi riittää siihen, että valtioneuvosto katsoo maan olevan kriisissä, jolloin otettaisiin käyttöön valmiuslaki. Sen 113 §:ssä säädetään alueiden ja tilojen luovutusvelvollisuudesta seuraavaa:

Sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa maa- tai vesialueen, rakennuksen taikka huone- tai varastotilan omistajan tai haltijan on luovutettava omistamansa tai hallinnassaan oleva maa- tai vesialue, rakennus tai huone- tai varastotila puolustusvoimien tai liikenne- ja viestintäministeriön hallintaan. Päätöksen hallinnan luovuttamisesta puolustusvoimille tekee puolustusvoimat ja hallinnan luovuttamisesta liikenne- ja viestintäministeriölle liikenne- ja viestintäministeriö. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, missä kunnissa toimivaltuutta voidaan käyttää.

Vakituksessa asumiskäytössä olevan rakennuksen tai huoneiston hallinta on luovutettava vain erittäin painavien sotilaallisten syiden sitä edellyttäessä.

Puolustusvoimilla on oikeus 1 momentissa mainituilla alueilla ja tiloissa ryhtyä välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin varastotilojen, linnoituskohteiden, teiden ja muiden puolustuslaitteiden rakentamiseksi ja valmiuden ylläpitämiseksi.

Kun otetaan huomioon, että DCA-sopimuksen mukaan USA tai sen sopimustoimittajat eivät vastaa kuluista, jotka koituvat siitä, että USA:n joukot pääsevät sovittujen tilojen ja alueiden ulkopuolisiin tiloihin, voidaan arvioida, että Suomi vastaa valmiuslain käytöstä aiheutuvista kustannuksista tai ylipäänsä muistakin kuluista, jotka aiheutuvat siitä, että USA pääsee haluamilleen alueille. Joka tapauksessa kulujen kertymisen alkaminen edellyttää, että Suomen viranomaiset vastaanottavat USA:lta käskyn (varmasti käytetään virallisesti pyyntö-nimikettä) päästä jollekin tietylle alueelle ja sitten viranomaiset lähettävät edustajansa raivaamaan tilaa ja sopimaan maan- ja kiinteistönomistajien kanssa siitä, että kyseisille alueille ja tiloihin pääsee. Elleivät maan- ja kiinteistönomistajat suostu vaatimukseen, valmiuslaki otettaneen aika pikaisesti käyttöön vetoamalla johonkin kulloiseenkin kriisiin, joka on päällänsä (kuten jo aiemmin todettiin, kriiseistä ei ole viime vuosina ollut pulaa).

Aiemmin mainitussa muistiossa, joka liittyy DCA-sopimukseen, mainitaan kolmannesta artiklasta lyhyesti seuraavaa:

Artiklan 3 mukaisesti Suomi antaa USA:n joukoille, sopimustoimittajille ja huollettaville sekä suomalaisille sopimustoimittajille ja muille yhteisesti sovituille tahoille esteettömän pääsyn ja oikeuden käyttää sovittuja tiloja ja alueita sopimuksessa lueteltuihin tarkoituksiin.

Muistion, jonka pitäisi selittää DCA-sopimusta, lausumat ja selitykset ovat siis harvinaisen lyhyitä ja mitäänsanomattomia. Sovitut tilat ja alueet pitävät käytännössä sisällään myös ne alueet, jotka jälkikäteen USA:n joukkojen jo tultua Suomeen päätetään antaa vaikkapa väliaikaisestikin (miten kauan on väliaikainen?) USA:n joukkojen käyttöön. Ja tässä tarkoituksessa voidaan hyödyntää valmiuslakia, jonka ansiosta Suomi tarjoaa Yhdysvaltain joukoille päästä periaatteessa mihin tahansa yksityisen tai julkisen puolen omistamalle maa-alueelle.

DCA-sopimus tekee Suomelle käytännössä mahdottomaksi puuttua mahdollisiin amerikkalaisjoukkojen suorittamiin rikoksiin

Mahdollisesti oikeudellisesti DCA-sopimuksen luoma haaste tulee olemaan rikosoikeudellinen tuomiovalta, mistä säädetään 12. artiklassa sekä 13., 14. ja 15. artiklassa. Sen osalta keskeinen ydin tulee esiin heti 12. artiklan ensimmäisessä kohdassa:

Suomi, Yhdysvaltojen pyynnöstä ja edistääkseen sitoutumistaan keskinäiseen puolustukseen, käyttää suvereenia harkintavaltaansa luopuakseen ensisijaisesta oikeudestaan käyttää rikosoikeudellista tuomiovaltaa USA:n joukkojen jäseniin Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Suomi ei siis lähtökohtaisesti voi ryhtyä rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin USA:n joukkojen jäseniä kohtaan. USA:n joukkoihinhan kuuluvat sotilaiden lisäksi myös siviilihenkilöstö ja sotilaiden sekä siviilien huollettavat (mm. perheenjäsenet).

12. artiklan toisessa kohdassa säädetään, että Suomen erityisen tärkeänä pitämässä yksittäistapauksessa Suomen viranomaiset voivat peruuttaa luopumisen antamalla USA:n joukkojen viranomaisille kirjallisen lausunnon kuukauden sisällä siitä, kun USA:n joukot ilmoittavat tällaisista mahdollisista rikoksista Suomelle. Kuitenkaan rikoksista, joista voi seurata korkeintaan vuosi vankeutta, ei tehdä mitään ilmoitusta Suomen viranomaisille.

Näihin normaalia vakavampiin rikoksiin puuttumisesta tehdään kuitenkin erityisen vaikeaa, kuten sopimuksen seuraavista artikloista selviää. Yksi keskeinen ongelma on 13. artiklan neloskohta:

Jos suomalaista oikeudellista menettelyä ei saada päätökseen yhden (1) vuoden kuluessa sen alkamisesta, USA:n joukkojen viranomaiset vapautuvat 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista velvoitteista. Tätä ajanjaksoa voidaan pidentää kuudella (6) kuukaudella USA:n joukkojen viranomaisten ja Suomen viranomaisten suostumuksen mukaisesti. Pidennykseen suostutaan, jos se ei vaaranna vastaajan oikeutta joutuisaan oikeudenkäyntiin. Muut pidennykset tehdään yhteisesti sopimalla.

Jokainen lakimies Suomessa tietää, että käytännössä yhtään oikeudellista menettelyä ei saada päätökseen yhden vuoden tai edes 1,5 vuoden kuluessa sen alkamisesta, ellei asiaa kiirehditä voimakkaasti. Pelkästään esitutkinta voi helposti kestää vaaditut 1 – 1,5 vuotta ja koko oikeudellinen menettely (eli kunnes saadaan oikeusvoimainen päätös, josta ei voi enää valittaa) kestää monesti 5-8 vuotta.

Mitkä siis ovat velvoitteet, joista USA:n joukkojen viranomaiset tässä tapauksessa vapautuvat? Esimerkiksi 13. artiklan kolmoskohta muuttuisi tällaisessa tapauksessa vastakohdakseen ja kuuluisi seuraavasti:

USA:n joukkojen viranomaisten ei tarvitse suhtautua myönteisesti Suomen viranomaisten pyyntöön USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan vapaudenmenetyksen toimeenpanosta tai tilapäisestä vierailusta tällaisen henkilön luona, joka on USA:n huostassa.

Kakkoskohta taas tarkoittaisi muun muassa sitä, että USA:n joukkojen viranomaisten ei tarvitsisi varmistaa syytetyn amerikkalaisen joutumista Suomen tuomioistuinlaitoksen ”käsittelyyn”, eikä muutenkaan kuunnella Suomen viranomaisten esittämiä toivomuksia.

Jotta se seikka, että Suomella ei tosiasiallisesti ole rikosoikeudellista vaikutusvaltaa USA:n sotilaisiin, siviileihin ja näiden huollettaviin, tulisi mahdollisimman selväksi, on sopimuksessa monia muitakin kohtia, jotka tekevät käytännössä mahdottomaksi sen, että Suomen viranomaiset saisivat USA:n joukkojen jäsenen vastaamaan teostaan suomalaisessa tuomioistuimessa.

Esimerkiksi 12. artiklan viitoskohdassa säädetään:

USA:n joukkojen jäsenten ja näiden huollettavien asiaa ei saa ilman heidän suostumustaan käsitellä oikeudenkäynnissä heidän poissa ollessaan.

Tämä tarkoittaa sitä, että syytetty voisi esimerkiksi lähtemällä takaisin kotimaahansa estää asiansa käsittelyn suomalaisessa tuomioistuimessa. Kun otetaan huomioon, että 13. artiklan kakkoskohdassa säädetään, että *USA:n joukon jäsen tai tämän huollettava, joka on Suomen viranomaisten toimittaman esitutkinnan tai vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena, jää tai asetetaan USA:n joukkojen viranomaisten pyynnöstä näiden määräysvaltaan, kunnes kaikki asiaan liittyvät oikeudelliset menettelyt, mukaan lukien muutoksenhakumenettelyt, on saatettu päätökseen*, olisi syytetyn mahdollista astua johonkin lentokoneeseen, joka lähtee USA:han, eikä sitä saa tarkistaa DCA-sopimuksen mukaan, ja häipyä Suomesta jälkiä jättämättä. Tällöin vain todettaisiin, että koska kyseinen syytetty ei ole paikalla, ei hänen asiaansa saisi käsitellä suomalaisessa tuomioistuimessa.

12. artiklan kuutoskohdassa puolestaan säädetään seuraavaa:

Ratkaistaessa, perustuuko väitetty rikos USA:n joukon jäsenen tekoon tai laiminlyöntiin, jonka hän on tehnyt suorittaessaan virallista tehtävää Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen a kohdan ii alakohdan mukaisesti, se, että toimivaltainen USA:n joukkojen viranomainen on Suomen alueella todennut, että tällainen teko tai laiminlyönti on tehty virallista tehtävää suoritettaessa, on ratkaiseva osoitus asiasta. Suomen viranomaiset voivat esittää virkatehtävän määrittelyyn liittyviä tietoja, ja Yhdysvaltojen viranomaiset ottavat nämä tiedot huomioon kaikilta osin, ja osapuolet neuvottelevat niistä mahdollisimman pian. Niissä tapauksissa, joissa Suomen viranomaiset katsovat olosuhteiden edellyttävän, että virkatehtävän määrittely arvioidaan uudelleen, Suomen viranomaiset pidättävät itsellään mahdollisuuden pyytää ylempiä Yhdysvaltojen viranomaisia vahvistamaan asian.

Melko kryptinen teksti tarkoittaa nähdäkseni tosiasiallisesti sitä, että mikäli USA:n joukkojen johto ilmoittaa ja vieläpä vahvistaa erikseen rikoksen tapahtuneen suoritettaessa USA:n joukkojen virallista tehtävää, ei rikoksentekijää voida tässäkään tapauksessa syyttää.

Vaikka kaikista vaikeuksista huolimatta Suomen tuomioistuinlaitos, poliisi ja syyttäjät olisivat onnistuneet saamaan jonkun Suomen rikoslakia vakavasti rikkoneen USA:n joukkojen sotilaan, siviilin tai huollettavan telkien taakse, USA:n viranomaiset voivat edelleen vaikuttaa veto-oikeudella siihen, mikä kyseinen vankila olisi (13. artiklan kuutoskohta).

14. artiklan mukaan USA:n joukkojen sotilaspoliisit saavat kulkea USA:n tukikohtien ulkopuolella etsiäkseen USA:n omaa sotilaskuria tai muita USA:n lakeja rikkoneita USA:n joukkojen jäseniä.

Vahingonkorvauksia voisi saada vain kansallisesti?

Vahingonkorvauksien saaminen USA:n joukoilta on tehty sopimuksessa äärimmäisen vaikeaksi. 15. artiklassa säädetään vahingonkorvausvaatimuksista ja heti sen ykköskohdassa todetaan:

USA:n joukkojen jäseniin, mukaan lukien siviilihenkilöstön jäsenet, ei saa kohdistaa siviilioikeudellisia vaatimuksia tai hallinnollisia seuraamuksia koskevia menettelyjä, jos ne perustuvat tekoihin tai laiminlyönteihin, jotka heidän voidaan katsoa tehneen suorittaessaan virallisia tehtäviään.

USA:n joukkojen johto on taho, joka määrittelee, ovatko USA:n joukkojen jäsenen teot tai laiminlyönnit tapahtuneet USA:n operaation/virallisen tehtävän suorittamisen kuluessa.

Sopimuksen 12. artiklan viimeisessä kohdassa (kohta 7) säädetään:

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tarvittaessa tekevät yhteistyötä ja vaihtavat keskenään tietoja edistääkseen uhrien oikeuksia, kuten mahdollisten uhrien korvausvaatimuksia sisäisissä kansallisissa järjestelmissä.

Mikäli USA:n joukkojen jäsen vaikkapa raiskaisi jonkun suomalaisen, olisi tämän kohdan mukaan uhrilla mahdollisuus saada vahingonkorvausta sisäisissä kansallisissa järjestelmissä, jonka on tulkittava tarkoittavan, että käytännössä Suomi maksaisi vahingonkorvausta raiskatulle, vaikka USA:n joukkojen jäsen olisikin syyllistynyt tekoon.

Noudattaen yleistä linjaansa DCA-sopimuksen yhteyteen laadittu muistio on hyvin lyhytsanainen myös sopimuksen vaikutuksista suomalaiseen rikosoikeuteen. Mitään mainintaa mahdollisten uhrien asemasta ei ole:

Artikla 12 koskee rikosoikeudellista tuomiovaltaa. Sopimuksella Suomi antaa rinnakkaisen tuomiovallan tilanteissa Yhdysvalloille lähtökohtaisen oikeuden vastata joukkojensa jäseniin kohdistuvan tuomiovallan käyttämisestä. Suomella on oikeus peruuttaa tuomiovallasta luopuminen tilanteissa, joissa asialla on erityistä merkitystä Suomen kannalta.

Muistio ei siis käsittele millään tavalla sopimuksen ristiriitaisia kohtia ja sitä, että sopimusta noudatettaessa ei Suomen viranomaisilla ole tosiasiasa mitään mahdollisuuksia saada mahdollisia amerikkalaisia rikosentekijöitä tuomiolle.

USA:n joukkojen täydellinen verovapaus

USA:n joukoille tarjotut täydelliset edut tulevat vielä selvemmin esiin, kun katsotaan niille annettuja veroetuksia. USA:n joukot vapautetaan täydellisesti kaikista Suomen veroista. Tästä asiasta ei luonnollisestikaan löydy mitään mainintaa sopimuksen yhteyteen laaditusta muistiosta.

16. artiklassa käsitellään virallisia verovapautuksia. Sen ykköskohta kuuluu seuraavasti:

USA:n joukkojen tekemät tai niitä varten tehdyt tavaroiden, materiaalin, tarvikkeiden, palvelujen, kaluston ja muun sellaisen omaisuuden hankinnat, jotka a) hankitaan USA:n joukkojen lopullista käyttöä varten, b) on määrä kuluttaa täytettäessä USA:n joukkojen kanssa tai niiden puolesta tehtyä hankintasopimusta tai c) on määrä sisällyttää USA:n joukkojen käyttämiin tavaroihin tai tiloihin, vapautetaan arvonlisäveroista, myyntiveroista, käyttöveroista, valmisteveroista ja vastaavista tai toiselta verovelvolliselta siirtyneistä veroista. USA:n joukot antavat toimivaltaisille Suomen viranomaisille asianmukaisen todistuksen siitä, että nämä tavarat, materiaali, tarvikkeet, palvelut, kalusto ja muu omaisuus on tarkoitettu USA:n joukoille.

Virallisten eli käytännössä USA:n armeijalle taatun verovapauden lisäksi on myös henkilökohtaiset verovapaudet, joihin ovat oikeutettuja kaikki USA:n joukkojen jäsenet (sotilaat, siviilit,

huollettavat). Heidän ei tarvitse maksaa Suomen alueella minkäänlaisia veroja. Jos esimerkiksi joku USA:n joukkojen siviili ostaa tietokoneen kaupasta, veronpalautus maksetaan kolmenkymmenen päivän kuluessa. Tässä 17. artiklan ykköskohta:

USA:n joukkojen jäsenet ja näiden huollettavat eivät ole velvollisia maksamaan Suomen alueella veroja, korvauksia, lupamaksuja tai vastaavia maksuja, mukaan lukien arvonlisävero, Suomen alueelle tuodun tai siellä henkilökohtaiseen käyttöön hankitun aineellisen irtaimen omaisuutensa ostamisesta, omistamisesta, hallussapidosta, käytöstä, keskinäisestä siirtämisestä tai siirtymisestä kuoleman johdosta. Vapautusta sovelletaan noudattaen yhteisesti sovittuja menettelyjä.

Veronpalautus maksetaan kolmenkymmenen päivän kuluessa sitä koskevan pyynnön vastaanottamisesta. USA:n joukkojen jäsenet ja näiden huollettavat, joilla on hallussaan tai jotka käyttävät radio- ja televisiovastaanottimia ja internetin käytön mahdollistavia laitteita Suomen alueella, vapautetaan tällaiseen käyttöön tai hallussapitoon liittyvistä veroista, korvauksista, lupamaksuista ja vastaavista maksuista. USA:n joukkojen jäsenten ja näiden huollettavien omistamat moottoriajoneuvot vapautetaan Suomessa ajoneuvon käyttöveroista, rekisteröinti- ja lupamaksuista ja vastaavista maksuista mutta ei sellaisista käyttömaksuista, joita peritään suurelta yleisöltä teiden, siltojen ja tunnelien käytöstä.

myös, että myöskään tuloista ei USA:n joukkojen jäsenen tarvitse maksaa mitään veroa.

21. artiklassa säädetään asevoimille tarkoitetuista palveluista seuraavasti:

USA:n joukot saavat perustaa Suomen alueelle yhteisesti sovittaviin paikkoihin asevoimille tarkoitettuja liikkeitä, päivittäistavarakauppoja, muita myyntipisteitä, avoimia ruokaloita, kokoontumistiloja ja koulutuskeskuksia sekä vapaa-ajan palvelujen alueita USA:n joukkojen jäsenten ja näiden huollettavien sekä, sen mukaan kuin yhteisesti sovitaan, muun valtuutetun henkilöstön käyttöön. USA:n joukkojen viranomaiset saavat tarjota ja ylläpitää edellä mainittuja asevoimille tarkoitettuja palveluja itse tai hankintasopimuksella. Suomi ei vaadi lupia, tarkastuksia eikä muuta valvontaa näiden asevoimille tarkoitettujen palvelujen sääntelemiseksi. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä näiden palvelujen yhteydessä mahdollisesti ilmenevissä kysymyksissä.

Lienee jopa turhaa enää tässä vaiheessa todeta, mutta näistäkään palveluista ei tarvitse maksaa Suomelle mitään veroja.

Tullivapaus

USA:n joukoille taataan myös täydellinen tullivapaus. Tämän luulisi aiheuttavan kiusauksen, että tuodaan maahan tavaraa, josta ei peritä veroja, eikä tullimaksuja, ja sitten myydään se paikallisille kaupan hintoja halvemmalla, mutta tehdään silti voittoa.

Tämän estämiseen on 18. artiklan kuudes kohta, jonka mukaan ”*osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä torjuakseen tämän artiklan mukaisten vapautusten väärinkäytön.*” Missä määrin tämä yhteistyö toteutuu ja onnistuu, jää sitten nähtäväksi.

Tullivapauden lisäksi DCA-sopimuksessa taataan (20. artikla), että tullitarkastus tehdään joutuisasti. Tarkoittaako tämä sitä, että mitään tullitarkastusta ei ole, jää sekin nähtäväksi.

USA:n tukikohtaan tulevilla postikonttoreissa lyödään kirjeisiin USA:n leimat

Aikoinaan 1800-luvulla Suomelle oli tärkeää, että Venäjään kuulunut suuriruhtinaskunta (Venäjän tsaari oli Suomen suuriruhtinas) sai käyttää omia postimerkkejä. DCA-sopimuksessa taataan USA:n joukoille oikeus käyttää omia postitoimipaikkoja. Niistä lähetettävä posti voidaan leimata USA:n leimoilla.

DCA-sopimuksessa määritelty oikeus suomalaisen työntekijän irtisanomiseksi mahdollistaa mielivallan

DCA-sopimuksen 24. artiklassa määritellään USA:n joukkojen oikeudesta ottaa ja erottaa paikallisia työntekijöitä.

Tässäkin asiassa rikotaan suomalaista lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä vastaan.

Katsotaanpa mitä 24. artiklan kakkoskohdassa säädetään:

USA:n joukot ja kyseiset organisaatiot määräävät palvelussuhteen ehdot noudattaen sovellettavia USA:n säädöksiä ja määräyksiä. Näissä palvelussuhteen ehdoissa kunnioitetaan olennaisia Suomen lainsäädännön säännöksiä työstä, kuten palkkatasosta, työturvallisuudesta ja säännöllisestä työajasta, niiltä osin ja sellaisin ehdoin, jotka eivät ole tämän sopimuksen tai USA:n joukkojen sotilaallisten vaatimusten vastaisia. USA:n joukot voivat irtisanoa paikalta palkatun siviilihenkilön palvelussuhteen turvallisuusnäkökohtien, sopimattoman menettelyn tai muiden operatiivisten vaatimusten perusteella. Yhdysvallat ei luovu mistään koskemattomuudesta, myöskään valtion koskemattomuudesta, tällaisen henkilöstön palvelussuhteen ollessa kyseessä.

Kakkoskohdassa siis sanotaan, että USA:n joukot voivat irtisanoa paikalta palkatun siviilihenkilön palvelussuhteen turvallisuusnäkökohtien, sopimattoman menettelyn tai muiden operatiivisten vaatimusten perusteella. Mitä asiasta sanoo Suomen työsopimuslaki?

7. luvun 2 §

Työntekijän henkilöön liittyvät irtisanomisperusteet

Työntekijästä johtavana tai hänen henkilöönsä liittyvänä asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena voidaan pitää työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä sekä sellaisten työntekijän henkilöön liittyvien työntekehdelytysten olennaista muuttumista, joiden vuoksi työntekijä ei enää kykene selviytymään työtehtävistään. Syyn asiallisuutta ja painavuutta arvioitaessa on kokonaisarvioinnissa otettava huomioon työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden lukumäärä sekä työnantajan ja työntekijän olosuhteet kokonaisuudessaan. (18.1.2019/127)

Asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena ei voida pitää ainakaan:

1) työntekijän sairautta, vammaa tai tapaturmaa, ellei hänen työkykynsä ole näiden vuoksi vähentynyt olennaisesti ja niin pitkäaikaisesti, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista;

2) työntekijän osallistumista työehtosopimuslain mukaiseen tai työntekijäyhdistyksen toimeenpanemaan työtaistelutoimenpiteeseen;

3) työntekijän poliittisia, uskonnollisia tai muita mielipiteitä tai hänen osallistumistaan yhteiskunnalliseen tai yhdistystoimintaan;

4) turvautumista työntekijän käytettävissä oleviin oikeusturvakeinoihin.

Työntekijää, joka on laiminlyönyt työsuhteesta johtuvien velvolluuksiensa täyttämisen tai rikkonut niitä, ei kuitenkaan saa irtisanoa ennen kuin hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä.

Työnantajan on kuultuaan työntekijää 9 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla ennen irtisanomista selvitettävä, olisiko irtisanominen vältettävissä sijoittamalla työntekijä muuhun työhön.

Jos irtisanomisen perusteena on niin vakava työsuhteeseen liittyvä rikkomus, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista, ei 3 ja 4 momentissa säädettyä tarvitse noudattaa.

Palvelussuhteen turvallisuusnäkökohdat, sopimaton menettely ja muut operatiiviset vaatimukset jäävät sopimuksessa täysin määrittelemättä. Onko mahdollista, että kuuluminen ammattiliittoon ja ammattiosaston perustaminen hoitamaan tukikohdassa työskentelevien suomalaisten työehtoihin liittyviä asioita katsottaisiin USA:n joukkojen näkökulmasta turvallisuuden rikkomiseksi tai operatiivisten vaatimusten rikkomiseksi? Mitä, jos ammattiliitto, mihin tukikohdassa työskentelevä suomalainen kuuluisi, järjestäisi laillisen lakon? Katsottaisiinko tämä tukikohdan turvallisuuden rikkomiseksi? Se jopa kuulostaa suoraan siltä – turvallisuus heikkenee, jos työntekijä ei tule töihin.

Entä, jos USA:n joukot saavat selville, että suomalainen työntekijä on sosiaalisessa mediassa ilmaissut vastustavansa Suomen kuulumista Natoon tai vastustaa DCA-sopimusta? Eikö tätä katsottaisi myös tukikohdan turvallisuuden vaarantamiseksi?

Suomalaisen työntekijän kuuluminen ammattiliittoon, lakkoon osallistuminen ja mielipiteiden esittäminen eivät työsopimuslain mukaan voi olla perusteita irtisanomiselle, mutta DCA-sopimusta tulkitsemalla voidaan tulla johtopäätökseen, että eri mieltä oleminen USA:n joukkojen kanssa riittäisi irtisanomisperusteeksi.

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on arvioitava sopimuksen 24. artikla tarkasti

Nämä ovat seikkoja, joita eduskunnan valiokunnat – varsinkaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta – eivät voi jättää selvittämättä, kun DCA-sopimus on eduskunnan käsittelyssä.

DCA-sopimuksen voimassaolo

Sopimuksen viimeisessä artiklassa (nro 30) säädetään sopimuksen voimaantulosta, muuttamisesta ja voimassaolosta. Sopimus tulee voimaan siten, että jos eduskunta hyväksyy sopimuksen esimerkiksi 2.6.2024, astuu sopimus 1.8.2024. Sopimusta voidaan muuttaa osapuolten kirjallisella sopimuksella. Sopimus on voimassa aluksi kymmenen vuotta, minkä jälkeen se on toistaiseksi voimassa. Sopimus tulee irtisanoa vuotta aiemmin.

Emeritusprofessori Jyrki Käkönen:

Suomen ulkopolitiikan yli 100-vuotinen linja unohdettu – Suomi olisi konfliktissa eteentyönnetty taistelutanner

- Kansallisena varautumispäivänä 7.2.2024 kotikaupunkini Nokia järjesti kylien edustajille kyläturvallisuuden kehittämisillan. Siellä tuotiin esille, että jos isompi konflikti alkaa, niin Nokialla sijaitseva Patria, joka huoltaa lentokoneita, on ensimmäisiä sotilaallisen iskun kohteita. Linnavuoren asukkaat olisivat tästä syystä ensimmäisiä, jotka tultaisiin evakuoimaan. Siuron osalta katsotaan, miten laajalti sieltä evakuoidaan. Lisäksi kyläläisiä pyydettiin kartoittamaan sirpalesuojiksi kelpaavat vanhat perunakellarit.

Näin kertoo emeritusprofessori Jyrki Käkönen. Hänen mukaansa sota nostetaan monissa paikoissa esille, mutta laajalle yleisölle todellisista uhista ei kerrota, koska muuten syntyisi paniikki.

- Ja kun tämä näkökulma sotilaallisen konfliktin syntymiseen pidetään esillä virallisissa yhteyksissä, tarkoittaa se sen myöntämistä, että Nato-jäsenyydellä ja DCA-sopimuksella lähestytään kriisiä, johon Suomen pitää valmistautua.

Käkönen on luennoinut aktiivisesti tilaisuuksissa, joissa on kerrottu Nato-jäsenyyden ja ennen kaikkea DCA-sopimuksen seurauksista. Käkönen pitää selviönä, että Suomen ulkopolitiikan pitkä linja on painettu unholaan ja että tämä on virhe.

- Vuonna 1918 Suomea yritettiin houkutella interventioon Venäjälle kaatamaan vastikään valtaan nousseet bolševikit. Mannerheim tuki ajatusta, mutta presidentti Ståhlberg pisti vastaan. Hänen mukaansa meidän pitää tiedostaa, että kävisipä hyökkäyksessä Neuvosto-Venäjälle miten tahansa, Venäjä on aina oleva meidän rajan takainen naapurimme ja siihen pitää ylläpitää toimivat suhteet. Eli Suomella tulee olla oma Venäjä-politiikka, Käkönen kertaa Suomen ulkopolitiikan alkuvaiheita.

Suomi menettää suvereniteettinsa?

1930- ja 1940-luvuilla Suomen ulkopolitiikka muuttui vihamieliseksi itänaapuria eli Neuvostoliittoa kohtaan, mutta jatkosodan jälkeen palattiin jälleen Ståhlbergin aloittamalle linjalla YYA-sopimuksen sekä Paasikiven-Kekkonen linjan kautta. Nyt tämä linja on unohdettu ja palattu 1930-luvulle.

- Nähdäkseni Suomi ei DCA-sopimuksen solmimisen jälkeen kykene enää ylläpitämään itsenäisiä suhteita Venäjään päin. Olemme silloin Venäjään vihamielisesti suhtautuvien valtojen tekemien päätösten varassa.
- Mikäli DCA-sopimus tulee hyväksytyksi, voidaan kysyä, olemmeko enää suvereeni valtio, joka kykenee itse hoitamaan ulkosuhteitaan. Se nimittäin on yksi suvereenin valtion oikeudellisesti asetettu kriteeri.

USA on laskeva suurvalta, jota muut suurvallat haastavat jatkuvasti

Käkösen mukaan USA on jo pitkään ollut laskeva suurvalta, joka kokee tullessa uhatuksi monien muiden suurvaltojen toimesta ja on reagoinut tilanteeseen jatkamalla liittolaissuhteiden rakentamista ja varustautumalla aseellisesti.

- Maailmanjärjestelmä on jo pitkän aikaa ollut muutoksessa. Monet suurvallat haluavat suistaa USA:n valta-asemastaan ja siksi nykymaailmaa selittääkin suurvaltojen välinen kamppailu.
- Tämä ei itse asiassa ole mikään uusi ilmiö, vaan alkanut jo 1400- ja 1500-lukujen vaihteessa, jolloin suurvallat ovat ryhtyneet löytöretkien seurauksena kamppailemaan siirtomaiden ja luonnonvarojen omistuksesta. Syntyi lyhytaikainen suvantovaihe, kun kylmä sota päättyi Neuvostoliiton romahdukseen. Hetki olisi pitänyt käyttää esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien vahvistamiseen ja uudenlaisen, tasa-arvoisuuden perustuvan maailmanjärjestyksen luomiseen, mutta tilaisuus hukattiin.

Käkösen mukaan USA ja muut länsimaat tekivät vakavan virheen, kun ne 1990-luvulla päättivät sivuuttaa Neuvostoliiton perintöä jatkaneen Venäjän muun muassa Jugoslavian ja Kosovon kriisejä ratkaistaessa.

- Venäjä haluaa tulla huomioduksi suurvaltana ja Putin on valinnut kaikkein kovimman tavan toteuttaa tuo tavoite hyökkäämällä Ukrainaan.

USA tarvitsee aggressiivisen Venäjän estääkseen Euroopan itsenäistymisen

Ilmeisesti Neuvostoliiton viimeisen johtajan Mihail Gorbatshovin on annettu ymmärtää aikoinaan, että Nato ei laajene Neuvostoliiton entisen etupiirin alueelle. Nyt Nato on kuitenkin laajentunut Venäjän rajanaapureihin ja tätä ei Venäjällä katsota hyvällä.

- Kylmän sodan jälkeen monet amerikkalaiset tutkijat ja virkamiehistön vaikuttajat, muun muassa entinen Yhdysvaltain ulkoministeriön suunnitteluosaston johtaja George F. Kennan, ilmaisivat, että Naton ei tulisi pyrkiä laajentumaan Venäjän rajoille. He pelkäsivät, että jossain vaiheessa laajentuminen johtaisi yhteenottoon Venäjän ja Naton välillä. Näinhän nyt on tapahtunut, Käkönen muistuttaa.
- Amerikkalaispoliitikot eivät välittäneet varoituksista pelätessään, että Saksa ja Ranska alkavat tehdä yhteistyötä Venäjän kanssa, jolloin Eurooppa irtaantuisi USA:n otteesta ja itsenäistyisi USA:n eräänlaisesta holhouksesta. Saksan, Ranskan ja Venäjän välisen yhteistyön syntymisen estämiseen tarvittiin Venäjä-uhka. Piti siis aggressiivisesti laajentaa USA-johtoista Natoa, jotta Venäjä suututettaisiin ja saataisiin se näyttämään kyntensä. Tässä on onnistuttu Ukrainan sodan avulla.

Käkösen mukaan kaikkia tahoja, jotka katsovat, että Venäjän toiminnan taustalla voisi olla muutakin kuin puhdas pahuus, syytetään välittömästi putinisteiksi.

- Jos asiaa kuitenkin vaivauduttaisiin selvittämään, löytyisi muun muassa muistioita kokouksista, joita käytiin Saksan, Ranskan, USA:n ja Venäjän diplomaattien välillä. Niistä käy ilmi, miten Euroopassa keskusteltiin kylmän sodan jälkeen toisenlaisesta toimintatavasta ja miten USA pyrki tämän estämään – onnistuneesti, sillä kylmän sodan jälkeen Nato olisi tullut hajottaa, mutta niin ei tehty, koska se oli amerikkalaisille tärkeä työkalu.

- Nato on kautta aikojen ollut USA:n väline pitää Saksa vaarattomana, USA Euroopassa ja tiukasti kiinni eurooppalaisessa päätöksenteossa sekä Neuvostoliitto/Venäjä ulkona eurooppalaisista asioista.

USA onnistui lopulta tavoitteessaan saada Venäjä toimimaan aggressiivisesti eli hyökkäämään Ukrainaan, joka oli siirtymässä USA:n vallan alle.

- Tämä on vahvistanut Yhdysvaltain asemaa läntisen maailman johtajana, koska länsimaat ovat nyt tiukasti ryhmittyneet – Suomea myöten – USA:n ympärille ja liittolaisiksi, Käkönen sanoo.

Naton aggressiivisuus

Nato on Käkösen mukaan muuttunut kylmän sodan aikaisesta puolustusliitosta hyökkäysliitoksi.

- Bosnian ja Kosovon operaatiot olivat Naton operaatioita Naton ulkopuolella, eikä Nato ollut näissä tilanteissa uhattuna. Sitten Nato on toiminut Irakin, Libyan ja Afganistanin operaatioissa, jolloin Nato ei myöskään ole ollut uhattuna.

Käkönen naurahtaa sille, millaisen suurvallan kanssa esimerkiksi Suomi on hakeutunut likeiseen liittolaissuhteeseen.

- USA on saavuttanut viime vuosikymmeninä vain kolmessa sodassa sodalle asettamansa tavoitteen eli voittanut sodan. Nämä ovat olleet hyökkäykset pikkuruiseen saarivaltioon Grenadaan vuonna 1983, Keski-Amerikan Panamaan vuonna 1989 ja seuraavana vuonna Kuwaitiin hyökänneen Irakin ajaminen pois Kuwaitista.
- Yleensä USA:n eurooppalaisten liittolaisten tehtäväksi on jäänyt amerikkalaisten aiheuttaman sotkun selvittäminen.

Käkösen mukaan USA:n armeija ei ole valmis laajaan sotilaalliseen operaatioon, jollaisia olivat aikoinaan esimerkiksi Korean Vietnamin, Afganistanin ja Irakin sodat. Sen sijaan panostus on moderneissa aseissa ja sotien käyminen liittolaisjoukoilla.

- Yhdysvalloissa armeijan korkeista viroista siirrytään yleensä aseellisuuteen nauttimaan korkeista tuloista. Kun tämä on upseereilla jo lähtökohtaisesti tavoitteena, armeijaa muokataan sellaiseksi, että se tuottaisi aseellisuudelle parhaat voitot. Niinpä panostus on esimerkiksi kaukaa ammuttavissa ohjuksissa, joihin voidaan laittaa ydinkärjet, tai hyökkäyshävittäjissä. Nämä ovat asejärjestelmiä, jotka on tehty suuria konflikteja varten.
- Ukrainan sodassa on erilaisten valtapoliittisten teorioiden mukaan kyse USA:n ja Venäjän välisestä sodasta, jota USA käy ukrainalaisilla joukoilla. Mustan huumorin vitsi kuuluukin, että USA käy sotaa Venäjää vastaan viimeiseen ukrainalaiseen asti. Toivottavasti tätä ei kohta tarvitse sanoa suomalaisten osalta.
- Tosiasia on, että Suomi on DCA-sopimuksen myötä muodostumassa USA:n eteentyönnytyksi taistelualueeksi. Kovin paljon joukkoja USA ei Suomeen tule lähettämään, joten pääasialliset taistelutoimet Venäjän kanssa jäisivät Suomen armeijan hoidettaviksi.

Liittolaissuhde tarkoittaa aseiden ostamista USA:lta

Yhdysvaltain liittolaiseksi ryhtyminen on kallista. Liittolaismaan sotilaiden hyödyntäminen sodassa Yhdysvaltain vihollisia vastaan ei ole ainoa kalliiksi tuleva ratkaisu. USA:n teollisuuden kulmakivi nimittäin on aseeteollisuus ja maan liittolaisten edellytetään ostavan aseita – käytännössä amerikkalaisia aseita.

Jo 1990-luvun puolivälissä Suomi päätti hankkia hävittäjiä USA:sta eli Hornet-hävittäjiä. Nyt Marinin hallituksen aikana tehtiin vastaava päätös eli korvattiin 1990-luvulla hankitut Hornetit uudemmallalla versiolla.

- Kun Hornet-hävittäjiin tarvittavia varaosia valmistetaan vain Yhdysvalloissa, ei Suomella ole paljon muita vaihtoehtoja, kuin pysytellä USA:n vanavedessä. Muuten Horneteista tulee aika pian käyttökelvottomia härveleitä, Käkönen toteaa.

Käkösen mukaan DCA-sopimuksesta tulee väkisinkin mieleen 1940-luku, jolloin Suomi takasi saksalaisille pääsyn Suomen Lappiin. Näitä saksalaisjoukkoja sitten käytettiin hyökkäykseen Neuvostoliiton Murmankin satamaa vastaan. Hyökkäys tosin jumiutui, kun saksalaiset eivät pärjänneet kylmissä ja tietömissä pohjoisen oloissa.

Liittolaissuhde tarkoittaa myös, että USA:n Suomeen varastoimia aseita voidaan hyvin todennäköisesti käyttää jossain muualla kuin Suomessa. Esimerkiksi Saksasta kuljetettiin aseita Irakin ja Afganistanin sotiin. Suomessa sijaitsevilta lentokentiltä voitaisiin helposti siirtää maailman kriisipesäkkeisiin Suomessa varastoituja amerikkalaisaseita.

Poliitikot eivät osaa esittää rauhanomaisia ratkaisuja

Jännityksen maailmalla lisääntyessä Käkönen olisi odottanut poliitikkojen ryhtyvän edes puhumaan rauhanomaisista ratkaisuista, mutta tällaisia esityksiä ei ole kuulunut käytännössä lainkaan.

- Näyttää siltä, että aseeteollisuuden intressit edellä mennään, mikä tarkoittaa, että sotilaallista voimaa lisätään. Maailma on valmistautumassa suureen sotaan ja sen tulee totta kai huolestuttaa meistä jokaista.

Toisaalta vaihtoehtoisten näkemysten esittäminen jopa estetään.

- Jos olisi järjestetty kansanäänestys Nato-jäsenyydestä – siten kuin aikoinaan järjestettiin EU-jäsenyydestä – olisi Nato-kriittisille voimille pitänyt tarjota myös sanansija. Tämä olisi varmasti vaikuttanut yleiseen mielipiteeseen.
- Yritin itsekkin saada edes artikkelin Nato-asiasta lehtiin. Ei Helsingin Sanomat, ei Aamulehti, eikä edes Kansan Uutiset julkaissut tekstiäni.

Kuitenkin keskusteltavaa aiheesta olisi paljon. Valtion käytettävissä olevat varat eivät suinkaan ole loputtomat, mikä johtaa siihen, että mikäli asejärjestelmiin satsataan merkittäviä rahasummia, ovat ne automaattisesti pois muusta valtion kulutuksesta – muun muassa palveluista ja sosiaaliturvasta.

- Puolustusmenot on nostettu korkealle jalustalle. Niitä ei julkisessa keskustelussa saa kyseenalaistaa perusteena se, että puolustuksen pitää olla vahva, koska joskus kymmenien vuosien kuluttua joku voi muuten hyökätä maahamme.
- Kun sen sijaan tuo esiin tarpeen nostaa koulutustasoamme, ettemme jää kehityksessä muusta maailmasta jälkeen, tai tarpeen valmistautua lisääntyviin syöpäsairauksiin, lyödään nämä vaatimukset maan rakoon sillä perusteella, että asia ei ole nyt ajankohtainen.

BRICS ja Trump

BRICS-maat (Brazil eli Brasilia, Russia eli Venäjä, India eli Intia, China eli Kiina ja South Africa eli Etelä-Afrikka) ovat vastikään saaneet runsaasti uusia ja asukasluvultaan merkittäviä maita riveihinsä. BRICS:n ennustetaankin haastavan tulevaisuudessa länsimaat.

- BRICS edustaa maita, jotka eivät ole päässeet sanomaan sanaansa maailmanjärjestyksestä neuvoteltaessa. YK ja muut kansainväliset järjestöt edustavat ensisijaisesti länsimaisia ajatuksia. Maailma on muuttunut merkittävästi ja uudet vallat haluavat nousta esille.
- Intia on koko ajan vahvistumassa ja se haluaa päästä päättämään maailman asioista. BRICS:n sisällä Intia ja Kiina ovat keskinäisiä kilpailijoita, ja Intian intresseissä on pitää Venäjä vahvana, jotta se toimii Kiinaan nähden tasapainottavana toimijana. Myöskään USA:lle ei ole eduksi päästää Venäjää heikentymään liiaksi, koska se tosiasiansa vahvistaisi Kiinaa, joka on jossain vaiheessa tulevaisuutta USA:n merkittävin haastaja – ellei se nyt jo ole sitä.
- Mielenkiintoinen kysymys on myös Venäjän mahdollinen heikentyminen. Se nimittäin helpottaisi Kiinan pääsyä käsiksi Venäjän valtaviin luonnonvaroihin. Tämä ei olisi myöskään USA:n kannalta edullinen ratkaisu.

Trumpin ja Bidenin välisestä kamppailusta USA:n presidentinvaaleissa Käkönen on sitä mieltä, että Trumpin valinnan myötä USA:n mielenkiinto siirtyisi Aasian suuntaan pois eurooppalaisista kysymyksistä.

Vapaa tutkija Olli Tammilehto:

USA:n tukikohtien sijainti lähellä Venäjää voimistaa ydinsodan uhkaa

- Kun Yhdysvaltojen ja sen liittolaisten sotilaallinen toiminta lisääntyy Suomessa Nato-jäsenyyden ja DCA-sopimuksen myötä, ydinsotaan johtavan virhetulkinnan todennäköisyyttä kasvaa huomattavasti: koska Suomi on hyvin lähellä Venäjän toiseksi suurinta kaupunkia Pietaria ja Murmanskin ydinsukellusvenetukikohtaa, Venäjälle jäävä aika tunnistaa lentävä esine ja arvioida sen lasti ja lentoreitti pienenee muutamaan minuuttiin.

Näin toteaa vapaa tutkija Olli Tammilehto. Hän muistuttaa, että USA:n Suomesta saamat lentotukikohdat muodostavat jopa koko maailman turvallisuudelle suuren uhan. Karjalan lennoston lentokenttä Rissalassa Kuopion lähellä sekä Lapin lennoston lentokenttä Rovaniemellä ovat lähi-iskuetaisyydellä Venäjälle tärkeisiin tukikohtiin, jolloin niistä kulkevaa lentoliikennettä tarkkaillaan erityisen suurella tarkkuudella.

- Suomen nykyisen turvallisuuspolitiikan perusolettamus on, että Venäjä on tsunamin kaltainen luonnonvoima, joka pyrkii väkisin työntymään Suomen alueelle. Ainoastaan omilla ja Nato-liittolaisten aseilla tsunamin voi padota pysähtymään rajoillemme.
- Tällainen ajattelutapa on kuitenkin vieras normaalille arkiajattelulle. Joskus me kaikki koemme uhkaa toisten ihmisten taholta. Uhkan suuruutta ei pidetä riippumattomana omasta käytöksestä, ja omaa esiintymistä kontrolloidaan paikoissa ja tilanteissa, joissa väkivaltaa saattaa esiintyä: vältetään uhkaavaa tai ärsyttävää käyttäytymistä, pidetään kieli keskellä suuta ja vältetään kaikkea provosointia.

- Sama väkivallan ja provosoinnin välttämisen toimintamalli on pitkälti hallinnut myös valtioiden välisiä suhteita. Suomessa sitä harjoitettiin menestyksellisesti toisen maailmansodan jälkeen aina viime vuosiin asti. Armeijaa tosin ylläpidettiin, mutta monetkaan eivät uskoneet sen olevan ensisijainen tai ratkaiseva väline sodan välttämisen tai turvallisuuden kannalta, kun rajan takana on suurvalta.

Suomi siirtynyt asekalistelun linjalle

Tammilehdon mukaan provosoinnin välttämiseen ja taloudelliseen sekä kulttuuriseen yhteistyöhön perustuneen ulkopolitiikan ajasta on 2000-luvun alusta alkaen siirrytty aseiden kalistelulinjalle. 20 miljardin euron edestä on tilattu yhdysvaltalaisia hyökkäysaseita eli F-35-hävittäjiä ja lopulta liityimme Naton täysjäseneksi. Nyt aiotaan antaa USA:lle alueeltamme sotilastukikohtia.

Nato on kuitenkin laaja organisaatio ja USA:lla on ympäri maailman tukikohtia ja sillä on paljon intressejä ympäri maailman. Nato ja erityisesti USA joutuvat jatkuvasti kahnauksiin toisten suurvaltojen kanssa.

- Ajatellaanpa tilannetta, jossa Venäjän ja Nato-maiden välinen sota on alkanut jossain Suomen ulkopuolella. Se, että Suomi kuuluu Natoon ja täällä on USA:n tukikohtia, voi helposti johtaa siihen, että Venäjä aloittaa sotatoimet Suomea vastaan tai että USA painostaa Suomen avaamaan uuden rintaman Venäjää vastaan. Tilanne olisi aivan toisenlainen, jos Suomi olisi puolueeton maa, Tammilehto toteaa.

Hänen mukaansa aggressiivista ulkopolitiikkaa harjoittavat ydinasevallat muistuttavat joukkoa kuusivuotiaita poikia, jotka istuvat ruutitynnyrin päällä ja leikkivät tulitikuilla. Natoon liittynyt Suomi on kuin kolmivuotias, joka haluaa leikkiä isojen poikien kanssa ja hakee näille lisää tulitikkua.

- Onko meillä aidosti varaa tähän, Tammilehto kysyy.

Kokemus muista maista pelottaa

Tammilehto muistuttaa, että USA:n tukikohdista ja niiden oikeudellisesta asemasta on maailmalla paljon kokemuksia, sillä Yhdysvalloilla on rajojensa ulkopuolella yli 800 sotilastukikohtaa noin 130 maassa.

- Käytännössä kyseessä näyttää olevan alueluovutus. DCA-sopimuksen mukaan Suomen laki ei pätsi tukikohdienten sisällä. Rikoksiin – jopa suomalaisen siviilin tappamiseen – syyllistyneitä USA:n sotilaita ei voitaisi tuomita oikeusistuimissamme.
- Suomen viranomaiset eivät voisi tarkastaa, mitä tukikohdissa tapahtuu. Emme esimerkiksi tietäisi, säilytetäänkö niissä ydinaseita tai muita joukkotuhoaseita tai kidutetaanko niissä USA:n sodissa vangitsemia ihmisiä, mitä on tapahtunut joissain Yhdysvaltain tukikohdissa.

Ydinsodan syttyminen vahingossa on entistä lähempänä

Kun USA saa lento- ja laivastotukikohtia Suomesta sekä mahdollisuuden viedä tukikohtiin ydinaseita ilman, että suomalaiset viranomaiset edes saisivat tarkistaa USA:n koneiden ja laivojen lastia, kasvaa vahingossa syttyvän ydinsodan vaara.

- Esimerkiksi tammikuussa 1995 venäläiset tutkavalvojat havaitsivat norjalaisen revontulien tutkimukseen käytetyn raketin ja luulivat sitä ydinohjukseksi. Venäjä alkoi valmistella vastahyökkäystä. Presidentti Jeltsinin salkku, joka mahdollisti ydinaseiden laukaisun, alkoi toimia, ja hän aktivoi ”ydinaseavaimensa”. Ydinsukellusveneet siirtyivät taistelualmiuteen.

- Onneksi kuitenkin kohta tämän jälkeen tutkavalvojat huomasivat, että raketti ei ollut lentämässä Venäjän ilmatilaan. Jos tämä havainto olisi tehty muutamaa minuuttia myöhemmin, ydinsota olisi syttynyt.

USA-yhteistyötä on pedattu poliittisesti sitoutuneen Ulkopoliittisen instituutin lausumilla

Tammilehto suhtautuu erityisen kriittisesti vuonna 2006 eduskunnan päätöksellä perustetun Ulkopoliittisen instituutin (UPI) toimintaan.

- Sen tehtävänä oli tuottaa korkeatasoista ja selkeää aineistoa tieteelliselle yhteisölle, poliittisille päättäjille ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, mutta valitettavasti UPI ei käytännössä kuitenkaan noudata eduskunnan tahtoa, vaan esittää julkaisuissaan ja lausunnoissaan erittäin kiistanalaisia mielipiteitä, joita kohtaan on helppo esittää vastaväitteitä.
- Esimerkiksi UPI:n Comment-paperissa ohjelmajohtaja Arkady Moshes väittää asiaa juurikaan perustelematta, että lännen Ukraina-politiikka on seurausta siitä, että se pitää kiinni ”arvoistaan”, kun taas politiikan kritiikin taustalla ovat useimmiten taloudelliset intressit. Kuitenkin tätä mielipidettä vastaan on vaivatonta argumentoida viittaamalla esimerkiksi lännen sotateolliseen kompleksiin ja Yhdysvaltojen geopoliittisiin intresseihin.
- Tilanne paranisi hiukan, jos UPI:n julkaisuissa esitettäisiin monenlaisia kannanottoja. Todellisuudessa UPI:n mielipidekirjoitukset ovat hyvin samansuuntaisia. Länsimaisten politiikan tutkijoiden piirissä varsin laajasti esiintyvät Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa kritisoivat näkemykset loistavat poissaolollaan, Tammilehto kertoo.

UPI:n tutkijat on koulutettu USA:n alaisissa virastoissa ja laitoksissa

Tammilehto pohtii, miten UPI:sta on tullut yksipuolisilla kirjoituksilla ja lausunnoilla päätöksentekoa ohjaileva laitos ja vastaa siihen, että ongelmana on tutkijakaartin koostumus.

- Vaikuttaa siltä, että UPI:n työntekijöiksi on valikoitunut tai valittu pääasiassa USA-johtoiseen valtajärjestelmään integroituneita tutkijoita. Lähes kaikkien UPI:n tutkijoiden rekrytointipäätökset on tehty ennen helmikuuta 2022 eli silloin, kun valtaosa suomalaisista vastusti Natoon liittymistä.
- UPI:n johtava tutkija Niklas Helwig on aiemmin työskennellyt Yhdysvaltain sotajärjestelmän keskeisessä ajatushautomossa RAND Corporationissa. Affiloitunut tutkija Leo Michel on työskennellyt sekä USA:n puolustusministerin toimistossa Pentagonissa että CIA:ssa. Arkady Moshes on ollut vierailevana tutkijana muun muassa yhdessä USA:n johtavista ajatushautomoista nimeltään ”Woodrow Wilson International Center for Scholars” ja säännöllisenä vierailevana luennoitsijana NATO:n puolustuskorkeakoulussa.
- Vanhempi tutkija Edward Hunter Christie on ollut vuosia Naton virkamiehenä. Hänet listataan tutkijana myös ase- ja muiden suuryhtiöiden rahoittamassa Royal United Services Institutessa, joka on Britannian vanhin sota-alan ajatushautomo.
- Tutkija Henri Vanhanen on ollut harjoittelijana Yhdysvaltain Helsingin suurlähetystössä ja maan puolustus- ja ulkoministeriössä. Hänet on myös koulutettu USA:n ulkoministeriön IVLP-ohjelmassa (Kansainvälisten vieraiden johtajuusohjelma), jonka läpikäyneistä ihmisistä sadat ovat myöhemmin päässeet pääministerin tai presidentin asemaan omissa maissaan.

USA ei ole hyväntahtoinen jättiläinen

Media on antanut Yhdysvalloista kuvaa, että maa olisi jonkin sortin hyväntahtoinen jättiläinen. Tammilehto tyrnäyttää tällaisen käsityksen.

- Yhdysvallat on sekaantunut aseellisesti toisten maiden asioihin toista sataa kertaa toisen maailmansodan jälkeen. Sen käymissä sodissa on 1940-luvun jälkeen kuollut suoraan tai välillisesti miljoonia siviilejä – joidenkin arvioiden mukaan yli kymmenen miljoonaa.
- Tällä hetkellä USA tukee voimakkaasti Gazassa tapahtuvaa kansanmurhaa: Valtaosa Israelin käyttämistä aseista on joko yhdysvaltalaisia tai tehty Israelin asetehtaissa, joiden rakentamisen Yhdysvallat on rahoittanut. USA on antanut vuosittain Israelille 3,8 miljardin dollarin edestä sotilaallista apua. Gazan sodan aikana apua on lisätty entisestään.

Mikä sitten on syynä USA:n aggressiiviseen ulkopolitiikkaan?

Tammilehdon mukaan toisen maailmansodan jälkeen syntyi globaali talousjärjestelmä, joka on Yhdysvaltain näkökulmasta hyvin edullinen. Koska dollari on kansainvälisesti tunnustetuin yleinen maksuväline, USA voi viedä pelkkiä itse painamiaan dollareita, joita muut maat tarvitsevat keskinäisessä kaupankäynnissään. Sen sijaan USA voi tuoda muista viemättä vastavuoroisesti juuri mitään.

- Suojellakseen itselleen näin edullista talousjärjestelmää Yhdysvallat haluaa estää minkään maan tai maaryhmän nousemasta yhtä vahvaksi ja vaikutusvaltaiseksi kuin se itse. Siksi Venäjä ja Kiina ovat USA:n vihollisia.
- Kolmanneksi syyksi nimeäisin Yhdysvaltoja hallitsevan väkivaltateollisuuden. Yhdysvaltain sotateollinen kompleksi rahoittaa lukuisia ajatuspajoja, jotka tuottavat militarismia tukevia raportteja, joita aseiteollisuuden vaalirahoilla jo valmiiksi kypsytetyt poliitikot lukevat. Raportit maalaavat maailman paikaksi, joka on täynnä sotilaallisia uhkia, joihin voi vastata vain lisäämällä sotilaallisia uhkia.

Viimeiseen ukrainalaiseen?

Tammilehto näkee USA:n imevän monet liittolaisensa ”kuiviin”. Hiljattain edesmennyt, pitkään USA:n ulkopolitiikan keskeisenä vaikuttajana toiminut Henry Kissinger totesi kerran: ”Voi olla vaarallista olla Yhdysvaltain vihollinen, mutta on tuhoisaa olla Yhdysvaltain ystävä.”

- Ajankohtainen esimerkki USA:n ystävyiden tuhoisuudesta on Ukraina. Lukuisten lähteiden mukaan Ukraina ja Venäjä saavuttivat hyviä tuloksia rauhanneuvotteluissa jo sodan alussa huhtikuussa 2022. Ukraina olisi saanut takaisin Venäjän valloittamat alueet Krimiä ja Donetskin ja Luhanskin kapina-alueita lukuun ottamatta sitoutumalla luopumaan pyrkimyksestä liittyä Natoon.
- USA ja Britannia painostivat Ukrainan luopumaan rauhanprosessista ja jatkamaan sotaa. Tästä ovat kertoneet muun muassa Ukrainan hallitusta lähellä oleva lehti sekä rauhanvälittäjinä toimineet poliitikot: Israelin silloinen pääministeri Naftali Bennett, Saksan entinen liittokansleri Gerhard Schröder ja Turkin ulkoministeri Mevlüt Çavuşoğlu.
- Yhdysvallat halusi sodan jatkuvan, koska uskoi voivansa tällä tavalla heikentää Venäjää. Esimerkiksi jo maaliskuussa 2022 Hillary Clinton kertoi uskovansa Ukrainan sodasta muodostuvan USA:n avulla Venäjälle samanlainen valtavasti voimia kuluttava ja maan heikkenemiseen johtava operaatio kuin Afganistan oli Neuvostoliitolle sen joutuessa taistelemaan USA:n kouluttamia ja rahoittamia islamisteja vastaan.
- Ukraina kuluttaa voimiaan sodassa, joka olisi jo voitu lopettaa. Kesäkuussa 2022 Ukrainan valtaeliittiin kuuluva David Arahamija sanoi, että joka päivä Donbasissa kuolee keskimääriin 200–500 ukrainalaissohilasta eli vuositasolla noin 100 000. Vuoden 2024 tammikuussa Ukrainan entinen sisäministeri ja yleinen syyttäjä Juri Lutsenko kertoi, että 500 000 ukrainalaissohilasta on kuollut tai haavoittunut vakavasti. Alkaa näyttää siltä, että USA taistelee Venäjää vastaan viimeiseen ukrainalaiseen, Tammilehto sanoo.

SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN
JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN HALLITUKSEN
VÄLILLÄ PUOLUSTUSYHTEISTYÖSTÄ

SISÄLTÖ

Johdanto-osa

1 artikla Soveltamisala ja tarkoitus

2 artikla Määritelmät

3 artikla Pääsy sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille sekä niiden käyttö

4 artikla Puolustuskaluston, tarvikkeiden ja materiaalin sijoittaminen ennakolta

5 artikla Omaisuuden omistusoikeudet

6 artikla Turvallisuus

7 artikla Maahantulo ja maasta poistuminen

8 artikla Logistinen tuki

9 artikla Moottoriajoneuvot

10 artikla Luvat

11 artikla Ilma-alusten, alusten ja ajoneuvojen liikkuminen

12 artikla Rikosoikeudellinen tuomiovalta

13 artikla Vapaudenmenetys ja vierailuoikeus

14 artikla Kurinpito

15 artikla Vahingonkorvausvaatimukset

16 artikla Viralliset verovapautukset

17 artikla Henkilökohtaiset verovapautukset

18 artikla Virallinen maahantuonti ja maasta vienti

19 artikla Henkilökohtainen maahantuonti, maasta vienti ja tavaroiden luovuttaminen

20 artikla Tullimenettelyt

21 artikla Asevoimille tarkoitetut palvelut

22 artikla Asevoimien postitoimipaikat

23 artikla Valuutta ja valuutanvaihto

24 artikla Työnteko

25 artikla Hankintamenettelyt

26 artikla USA:n sopimustoimittajien asema

27 artikla Ympäristö, kansanterveys ja turvallisuus

28 artikla Yleishyödylliset palvelut ja viestintäyhteydet

29 artikla Täytäntöönpano ja riidat

30 artikla Voimaantulo, muuttaminen ja voimassaolo

Liite A Sovitut tilat ja alueet

Suomen tasavallan hallitus ("Suomi") ja Amerikan yhdysvaltojen hallitus ("Yhdysvallat"), jäljempänä molemmat yhdessä "osapuolet" ja kumpikin erikseen "osapuoli", jotka ovat tietoisia Washingtonissa 4 päivänä huhtikuuta 1949 allekirjoitettuun Pohjois-Atlantin sopimukseen perustuvista oikeuksista ja velvollisuuksista, tiedostavat tarpeen parantaa yhteistä turvallisuuttaan, edistää osaltaan kansainvälistä rauhaa ja vakautta sekä lujittaa jo olemassa olevaa puolustuksen ja turvallisuuden alan kumppanuutta, ovat päättäneet kehittää erillistä ja yhteistä valmiuttaan vastustaa aseellisia hyökkäyksiä sekä estää ja torjua hyökkääjien toimia ja puolustautua niitä vastaan, ottaen huomioon erityisesti San Franciscossa 26 päivänä kesäkuuta 1945 tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja Washingtonissa 4 päivänä huhtikuuta 1949 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisen, ovat tietoisia osapuolten kansainvälisoikeudellisista velvoitteista ja sitoumuksista, ottavat huomioon, että Yhdysvaltojen ("USA") joukot, niiden jäsenten huollettavat ja USA:n sopimustoimittajat oleskelevat Suomen alueella Suomen suostumuksella ja että tämän USA:n joukkojen läsnäolon tarkoituksena on edistää osapuolten pyrkimyksiä tukea rauhaa ja turvallisuutta aloilla, jotka koskevat molempien osapuolten etua ja hyötyä, sekä osallistua yhteiseen puolustustoimintaan, ovat tietoisia siitä, että USA:n joukkojen läsnäolo vahvistaa osaltaan Suomen ja sitä ympäröivän alueen turvallisuutta ja vakautta, ottavat huomioon Ahvenanmaan kansainvälisoikeudellisen erityisaseman, tahtovat jakaa tasapuolisesti ja kestävästi vastuun niiden USA:n joukkojen tukemisesta, joita voi oleskella Suomen alueella, ovat tietoisia Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 allekirjoitetusta ja 23 päivänä elokuuta 1953 voimaan tulleesta sopimuksesta Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta ("Nato SOFA"), mukaan lukien ne Nato SOFAn määräykset, jotka koskevat sitä täydentäviä erillisiä järjestelyjä, ovat tietoisia Helsingissä ja Stuttgartissa 18 päivänä kesäkuuta ja 9 päivänä heinäkuuta 2008 allekirjoitetusta ja 16 päivänä lokakuuta 2008 voimaan tulleesta hankinta- ja palvelusopimuksesta Suomen puolustusministeriön ja Amerikan Yhdysvaltojen puolustusministeriön välillä ("ACSA"), ovat tietoisia Helsingissä 27 päivänä kesäkuuta 2012 allekirjoitetusta ja 1 päivänä toukokuuta 2013 voimaan tulleesta sopimuksesta Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä turvallisuustoimenpiteistä turvallisuusluokitellun tiedon suojaamiseksi ("tietoturvallisuussopimus"), ja tahtovat tehdä sopimuksen yhteistyön tehostamisesta Suomen ja Yhdysvaltojen välillä, ovat sopineet seuraavasta:

1 ARTIKLA

SOVELTAMISALA JA TARKOITUS

1. Kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja Suomen suostumuksella tällä sopimuksella luodaan

kehys Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustus- ja turvallisuusalan yhteistyön ja kumppanuuden tehostamiselle sekä täydennetään Nato SOFAlla määrättyjä ehtoja, jotka koskevat USA:n joukkojen ja niiden jäsenten huollettavien oleskelua Suomen alueella sekä tässä sopimuksessa tarkoitetuissa erityistilanteissa USA:n sopimustoimittajien oleskelua ja toimintaa Suomen alueella.

2. Kaikessa tämän sopimuksen mukaisessa toiminnassa, myös varastoitaessa tietynlaisia aseita Suomen alueelle, kunnioitetaan kaikilta osin Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

2 ARTIKLA

MÄÄRITELMÄT

Tässä sopimuksessa seuraavat ilmaukset määritellään seuraavasti:

1. "USA:n joukot" tarkoittaa kokonaisuutta, joka käsittää USA:n asevoimien joukon, siviilihenkilöstön sekä kaiken omaisuuden, USA:n virallisen tiedon, kaluston ja materiaalin, jotka ovat Suomen alueella, mukaan lukien Yhdysvaltojen käyttämät tai sen puolesta käytettävät ajoneuvot, alukset ja ilma-alukset.
2. "Joukoilla" on Nato SOFAn I artiklan 1 kappaleen a kohdassa tarkoitettu merkitys.
3. Jollei tämän sopimuksen 15 artiklassa toisin määrätä, "siviilihenkilöstöllä" on Nato SOFAn I artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettu merkitys, ja se sisältää myös seuraavat:
 - a) muiden kuin suomalaisten ei-kaupallisten organisaatioiden työntekijät, jotka ovat Amerikan yhdysvaltojen kansalaisia tai oleskelevat pysyväisluonteisesti Yhdysvaltojen alueella eivätkä oleskele pysyväisluonteisesti Suomen alueella ja jotka seuraavat USA:n joukkojen mukana Suomen alueella yksinomaan niiden hyvinvoinnin, moraalin tai koulutuksen edistämiseksi; ja
 - b) huollettavat, jotka ovat USA:n joukkojen palveluksessa, mukaan lukien tämän sopimuksen 21 ja 22 artiklan mukaisia asevoimille tarkoitettuja palveluja varten tai tässä kohdassa tarkoitettujen ei-kaupallisten organisaatioiden palveluksessa.
4. "USA:n sopimustoimittajat" tarkoittaa oikeushenkilöitä, joita ei ole perustettu eikä rekisteröity Suomen alueelle Suomen lainsäädännön mukaisesti ja joilla ei ole siellä Suomen lainsäädännön mukaista pysyvää kotipaikkaa, mukaan lukien sellaiset näiden oikeushenkilöiden

työntekijät, jotka eivät ole Suomen kansalaisia eivätkä oleskele pysyväisluonteisesti Suomen alueella, sekä luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole Suomen kansalaisia eivätkä oleskele pysyväisluonteisesti Suomen alueella, kun nämä oikeushenkilöt tai luonnolliset henkilöt ovat Suomen alueella USA:n puolustusministeriön kanssa tehdyn hankintasopimuksen tai alihankintasopimuksen perusteella toimittamassa tavaroita ja palveluja tämän sopimuksen mukaisen toiminnan yhteydessä.

5. "Suomalaiset sopimustoimittajat" tarkoittaa oikeushenkilöitä, jotka on perustettu tai rekisteröity Suomen alueelle Suomen lainsäädännön mukaisesti tai joilla on siellä Suomen lainsäädännön mukainen pysyvä kotipaikka, mukaan lukien näiden oikeushenkilöiden työntekijät ja sellaiset USA:n sopimustoimittajien työntekijät, jotka ovat Suomen kansalaisia tai oleskelevat pysyväisluonteisesti Suomen alueella, sekä luonnollisia henkilöitä, jotka ovat Suomen kansalaisia tai oleskelevat pysyväisluonteisesti Suomen alueella, kun nämä oikeushenkilöt tai luonnolliset henkilöt ovat Suomen alueella USA:n puolustusministeriön kanssa tehdyn hankintasopimuksen tai alihankintasopimuksen perusteella toimittamassa tavaroita ja palveluja tämän sopimuksen mukaisen toiminnan yhteydessä.

6. "Huollettavalla" on Nato SOFAn I artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitettu merkitys, ja se sisältää myös joukon tai siviilihenkilöstön jäsenen perheenjäsenen, joka

a) on taloudellisesti, oikeudellisesti tai terveydellisistä syistä riippuvainen kyseisestä jäsenestä, joka tukee tätä perheenjäsentä;

b) asuu tämän jäsenen kanssa samassa asunnossa; ja

c) oleskelee Suomen alueella joukon viranomaisten suostumuksella.

7. "Sovitut tilat ja alueet" tarkoittaa tämän sopimuksen liitteessä A lueteltuja Suomen alueella sijaitsevia tiloja ja alueita, joita USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat, suomalaiset sopimustoimittajat, huollettavat ja, sen mukaan kuin yhteisesti sovitaan, muut käyttävät Suomen suostumuksella.

8. "Toimeenpanija" tarkoittaa Yhdysvaltojen osalta USA:n puolustusministeriötä ja Suomen osalta Suomen puolustusministeriötä tai näiden osoittamia edustajia.

9. "USA:n virallinen tieto" tarkoittaa tietoa, jonka Yhdysvallat omistaa tai tuottaa tai joka tuotetaan sitä varten tai on sen määräysvallassa, myös silloin, kun tämä tieto on USA:n hallituksen puolesta toimivan sopimustoimittajan päivittäisessä määräysvallassa tai käytössä.

3 ARTIKLA

PÄÄSY SOVITTUIHIN TILOIHIN JA SOVITUILLE ALUEILLE SEKÄ NIIDEN KÄYTTÖ

1. Tämän sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja molempien osapuolten näkemyksiä kuullen ja ne huomioon ottaen USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat, suomalaiset sopimustoimittajat, huollettavat ja, sen mukaan kuin yhteisesti sovitaan, muut oikeutetaan esteettä pääsemään sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille sekä esteettä käyttämään niitä seuraaviin tarkoituksiin: vierailut; koulutus; harjoitukset; joukkojen liikkuminen; kauttakulku; tuki ja siihen liittyvät toiminnat; ilma-alusten ja alusten tankkaus; ilma-alusten laskeutuminen ja uudelleen ilmaan nouseminen; ajoneuvojen, alusten ja ilma-alusten tilapäinen huolto; henkilöstön majoittaminen; viestiyhteyksien käyttö; joukkojen ja materiaalin järjestäminen ja sijoittaminen, kaluston, tarvikkeiden ja materiaalin sijoittaminen ennakolta; turvallisuusapuun ja -yhteistyöhön liittyvä toiminta; puolustushaarojen välinen ja monikansallinen koulutustoiminta; humanitaariseen ja katastrofiapuun liittyvä toiminta; valmiusoperaatiot; yhteisesti sovittua toimintaa tukeva rakentaminen; ja muut osapuolten tai niiden toimeenpanijoiden mahdollisesti sopimat tarkoitukset, mukaan lukien Pohjois-Atlantin sopimuksen puitteissa sovitut tarkoitukset.

2. Samalla, kun kunnioitetaan täysimittaisesti sellaisia sovittujen tilojen ja alueiden osia, jotka Suomi tai sen toimeenpanija on osoittanut Suomen yksinomaiseen käyttöön, osapuolilla on yhteinen pääsy- ja käyttöoikeus sovittuihin tiloihin ja alueisiin, lukuun ottamatta sellaisia osia niistä, joihin toimeenpanijat ovat nimenomaisesti osoittaneet USA:n joukoille yksinomaisen pääsy- ja käyttöoikeuden.

3. Näiden toimintojen ja tarkoitusten edistämiseksi Suomi oikeuttaa USA:n joukot turvallisuuden varmistamiseksi rajoittamaan pääsyä sellaisiin sovittuihin tiloihin ja sellaisille sovituille alueille tai niiden osiin, jotka on annettu USA:n joukkojen yksinomaiseen käyttöön, sekä koordinoimaan Suomen viranomaisten kanssa pääsyä sellaisiin sovittuihin tiloihin ja sellaisille sovituille alueille, joita USA:n joukot ja Suomen puolustusvoimat käyttävät yhdessä. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät keskenään läheistä yhteistyötä sellaisissa operatiivisissa ja turvallisuuskysymyksissä, jotka koskevat pääsyä sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille, mukaan lukien laatimalla tarvittaessa yhteisesti määritettävät menettelyt.

4. Suomen toimeenpanija pyrkii pyydettyä kohtuullisin toimin helpottamaan sovittujen tilojen ja alueiden ulkopuolella USA:n joukkojen, USA:n sopimustoimittajien ja suomalaisten sopimustoimittajien pääsyä tilapäisesti yksityisille alueille ja yksityisiin tiloihin, mukaan lukien tiet, satamat ja lentopaikat, sekä yleisille alueille ja yleisiin tiloihin, mukaan lukien Suomen tai paikallisten viranomaisten omistamat tai niiden määräysvallassa olevat tilat ja alueet, sekä näiden alueiden ja tilojen käyttöä kyseisten joukkojen ja sopimustoimittajien toimesta USA:n joukkojen tukemiseksi. USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat ja suomalaiset sopimustoimittajat eivät vastaa näiden helpottamistoimien kuluista.
5. Osapuolet ottavat asianmukaisesti huomioon sovittujen tilojen ja alueiden käyttöön liittyvät operatiiviset ja turvallisuuskysymykset. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat laatia menettelyt tätä tarkoitusta varten.
6. Suomi antaa käytettäväksi kaikki sovitut tilat ja alueet, myös USA:n joukkojen ja Suomen puolustusvoimien yhteisesti käyttämät sovitut tilat ja alueet, perimättä USA:n joukoilta vuokraa tai vastaavia maksuja.
7. USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat ja suomalaiset sopimustoimittajat voivat tehdä rakennus-, muutos- ja korjaustöitä sovituissa tiloissa ja sovituilla alueilla edistääkseen tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja ja tarkoituksia. USA:n joukot kuulevat Suomen toimivaltaisia viranomaisia tällaisia rakennus-, muutos- ja korjaustöitä koskevista asioista, koska osapuolten yhteisenä tarkoituksena on, että tällaisia USA:n joukkojen toteuttamia tai niiden puolesta toteutettavia hankkeita koskevat tekniset vaatimukset ja rakennusstandardit vastaavat osapuolten vaatimuksia ja standardeja. USA:n joukot voivat tehdä näitä rakennus-, muutos- ja korjaustöitä käyttäen omaa kalustoaan ja henkilöstöään.
8. USA:n joukot vastaavat niiden yksinomaiseen käyttöön annettujen sovittujen tilojen ja alueiden rakennus- ja kehittämiskustannuksista sekä käyttö- ja ylläpitokustannuksista, jollei osapuolten välisellä erillisellä järjestelyllä tai kansainvälisellä sopimuksella toisin määrätä.
9. Osapuolet vastaavat USA:n joukkojen ja Suomen puolustusvoimien yhteiseen käyttöön annettujen tai niiden muutoin yhteisesti käyttämien sovittujen tilojen ja alueiden rakennus- ja kehittämiskustannuksista sekä käyttö- ja ylläpitokustannuksista kumpikin käyttönsä mukaisessa suhteessa, jollei osapuolten välisellä aiemmalla tai myöhemmällä järjestelyllä tai kansainvälisellä sopimuksella toisin määrätä.

10. USA:n joukkojen rakennushankkeet rahoitetaan USA:n säädösten ja määräysten mukaisesti.
11. Suomen toimeenpanija helpottaa USA:n joukkojen tämän artiklan mukaisia toimia hankkimalla Suomessa tarvittavat luvat tällaisia USA:n joukkojen tekemiä tai niiden puolesta tehtäviä rakennus-, muutos- ja korjaustöitä varten. Luvat myönnetään USA:n joukoille, USA:n sopimustoimittajille ja suomalaisille sopimustoimittajille maksutta.
12. Varmistaakseen tämän sopimuksen täytäntöönpanon pitkällä aikavälillä osapuolet tekevät yhteistyötä suunnitellessaan sovittujen tilojen ja alueiden sekä niiden ympäristön ja viereisten tilojen ja alueiden käyttöä ja kehittämistä.

4 ARTIKLA

PUOLUSTUSKALUSTON, TARVIKKEIDEN JA MATERIAALIN SIJOITTAMINEN ENNAKOLTA

1. Tämän sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja molempien osapuolten näkemyksiä kuullen ja ne huomioon ottaen USA:n joukot saavat kuljettaa, sijoittaa ennakolta ja varastoida puolustuskalustoa, tarvikkeita ja materiaalia ("ennakolta sijoitettava materiaali") sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille sekä, sen mukaan kuin yhteisesti sovitaan, muihin paikkoihin. USA:n joukot ilmoittavat Suomen puolustusvoimille etukäteen sellaisen ennakolta sijoitettavan materiaalin lajit, määrät ja toimitusaikataulut, jonka USA:n joukot aikovat kuljettaa tai sijoittaa ennakolta Suomen alueelle, sekä tätä materiaalia toimittavat USA:n sopimustoimittajat ja suomalaiset sopimustoimittajat.
2. USA:n joukkojen ennakolta sijoitettava materiaali ja sen varastointiin osoitetut tilat tai niiden osat annetaan USA:n joukkojen yksinomaiseen käyttöön. USA:n joukoilla on yksinomainen määräysvalta tällaisen ennakolta sijoitettavan materiaalin luo pääsyyn, sen käyttöön ja siitä määräämiseen, ja niillä on rajoittamaton oikeus siirtää tämä materiaali pois Suomen alueelta milloin tahansa.
3. USA:n joukoille, USA:n sopimustoimittajille ja suomalaisille sopimustoimittajille sallitaan esteettä pääsy varastotiloihin ja esteettä niiden käyttö kaikissa asioissa, jotka koskevat ennakolta sijoitettavan materiaalin sijoittamista ennakolta tai varastointia, mukaan lukien tällaisen ennakolta sijoitettavan materiaalin toimittaminen, hallinnointi, tarkastaminen, käyttö, ylläpito ja

pois siirtäminen, riippumatta siitä, ovatko varastotilat sovittuja tiloja ja alueita. USA:n joukkojen käyttämille tai niiden puolesta käytettäville ilma-aluksille, aluksille ja ajoneuvoille sallitaan pääsy Suomen lentopaikoille ja satamiin sekä, sen mukaan kuin sovitaan, muihin paikkoihin USA:n joukkojen ennakolta sijoitettavan materiaalin toimittamiseksi Suomen alueelle, varastoimiseksi ja ylläpitämiseksi siellä ja sieltä pois siirtämiseksi.

4. Osapuolten toimeenpanijat ja muut toimivaltaiset osapuolten viranomaiset tekevät keskenään läheistä yhteistyötä tässä artiklassa tarkoitettua toimintaa koskevissa asioissa.

5 ARTIKLA

OMAISUUDEN OMISTUSOIKEUDET

1. Kaikki sovituissa tiloissa ja sovituilla alueilla olevat rakennukset, kiinteät rakenteet ja maahan kiinnitetyt rakennelmat, myös USA:n joukkojen muuttamat tai korjaamat, ovat Suomen omaisuutta. Kaikista tällaisista USA:n joukkojen rakentamista rakennuksista, rakenteista ja rakennelmista tulee valmistuttuaan Suomen omaisuutta, mutta USA:n joukot käyttävät niitä, kunnes eivät niitä enää tarvitse.

2. USA:n joukot palauttavat kaikki sovitut tilat ja alueet sekä niiden osat, mukaan lukien USA:n joukkojen rakentamat rakennukset, kiinteät rakenteet ja rakennelmat, Suomelle sen jakamattomana omaisuutena ja rasitteetta sen jälkeen, kun USA:n joukot eivät enää käytä niitä, edellyttäen, ettei Yhdysvalloille aiheudu tästä kuluja. Osapuolet tai niiden toimeenpanijat neuvottelevat sovitun tilan tai alueen palauttamisen ehdoista, mukaan lukien mahdollinen korvaus Yhdysvaltojen tekemien korjaus- tai rakennustöiden yhteisesti määritetystä jäännösarvosta.

3. USA:n joukoilla, USA:n sopimustoimittajilla ja suomalaisilla sopimustoimittajilla säilyy omistusoikeus kaikkiin niihin tavaroihin, kalustoon, materiaaliin, tarvikkeisiin, siirrettäviin rakenteisiin ja muuhun irtaimistoon, jotka ne ovat tuoneet Suomen alueelle tai hankkineet siellä tämän sopimuksen puitteissa, kunnes ne luovuttavat omistusoikeutensa.

4. Osapuolet tai niiden nimeämät edustajat voivat neuvotella keskenään sellaisen USA:n joukkojen materiaalin mahdollisesta luovuttamisesta tai ostamisesta, jota Yhdysvaltojen ei katsota tarvitsevan, jos USA:n säädökset ja määräykset tämän sallivat.

6 ARTIKLA

TURVALLISUUS

1. Tietoisena siitä, että Suomi vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta alueellaan, Suomi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan USA:n joukkojen, USA:n sopimustoimittajien, suomalaisten sopimustoimittajien, huollettavien ja ennakolta sijoitetun materiaalin suojaaminen ja turvallisuus.
2. Suomi oikeuttaa USA:n joukot käyttämään niitä oikeuksia ja valtuuksia, jotka tarvitaan, jotta USA:n joukot voivat käyttää sovittuja tiloja ja alueita, toimia niissä sekä puolustaa ja valvoa niitä toteuttamalla sovituissa tiloissa ja sovituilla alueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä välttämättömät ja oikeasuhtaiset toimenpiteet, mukaan lukien toimenpiteet järjestyksen ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi sekä USA:n joukkojen, USA:n sopimustoimittajien, suomalaisten sopimustoimittajien ja huollettavien suojaamiseksi.
3. Suomella on ensisijainen vastuu USA:n joukkojen ja niiden sotilaallisten operaatioiden turvallisuuden ja puolustuksen varmistamisesta. Poikkeuksellisissa olosuhteissa ja yhteisesti hyväksytyjen turvallisuussuunnitelmien mukaisesti USA:n joukot voivat toteuttaa välttämättömät ja oikeasuhtaiset toimenpiteet myös sovittujen tilojen ja alueiden välittömän läheisyyden ulkopuolella ylläpitääkseen USA:n joukkojen turvallisuutta ja puolustusta sekä niiden sotilaallisten operaatioiden jatkuvuutta tai palauttaakseen ne.
4. Suomen viranomaiset ja USA:n joukkojen viranomaiset tekevät keskenään läheistä yhteistyötä tämän artiklan mukaisessa toiminnassa muun muassa hyväksymällä yhteisesti turvallisuussuunnitelmia ja sovittamalla yhteen turvallisuustoimenpiteitä, jollei tilanteen erityinen kiireellisyys estä turvallisuustoimenpiteiden yhteensovittamista. USA:n joukkojen viranomaiset ilmoittavat Suomen viranomaisille niin pian kuin on käytännössä mahdollista tällaisten toimenpiteiden kohteena olevista luonnollisista henkilöistä, lukuun ottamatta USA:n joukkojen jäseniä ja näiden huollettavia, ja siltä osin kuin se on tarpeen ja asianmukaista, sovittavat toimensa yhteen Suomen viranomaisten toimien kanssa, jotta nämä voivat ottaa kyseiset henkilöt haltuunsa.

7 ARTIKLA

MAAHANTULO JA MAASTA POISTUMINEN

1. Suomi ei vaadi Nato SOFAn III artiklan 2 kappaleen b kohdassa tarkoitettujen matkamääräysten varmentamista.

2. Nato SOFAn mukaisesti Suomi ei vaadi passeja eikä viisumeja edellytyksenä maahantulolle Suomen alueelle ja sieltä poistumiselle niiltä USA:n joukon jäseniltä, joilla on vaadittava henkilöllisyystodistus ja voimassa oleva matkamääräys. Suomi ei myöskään vaadi viisumeja edellytyksenä maahantulolle Suomen alueelle ja sieltä poistumiselle niiltä siviilihenkilöstön jäseniltä, huollettavilta ja USA:n sopimustoimittajilta, joilla on voimassa oleva passi ja USA:n puolustusministeriön antama henkilöllisyystodistus, matkamääräys tai Yhdysvaltojen toimivaltaisen viranomaisen antama lupakirje. Suomen viranomaiset tekevät siviilihenkilöstön jäsenten, USA:n sopimustoimittajien ja huollettavien passeihin Suomen lainsäädännön edellyttämät merkinnät.

3. USA:n joukkoihin, USA:n sopimustoimittajiin ja huollettaviin ei sovelleta ulkomaalaisten rekisteröintiä ja valvontaa koskevaa sääntelyä.

4. Jos USA:n joukkojen jäsen kuolee tai siirretään pois Suomen alueelta, hänen huollettavillaan säilyy tämän sopimuksen mukainen huollettavien asema yhdeksänkymmenen (90) päivän ajan kuolemasta tai siirrosta. Jos huollettavina olevat lapset ovat kirjoilla oppilaitoksissa Suomen alueella ennen joukon jäsenen kuolemaa tai siirtoa, huollettavilla säilyy huollettavien asema vähintään kolmenkymmenen (30) kalenteripäivän ajan kouluvuoden tai kirjoillaolon päättymisestä.

8 ARTIKLA

LOGISTINEN TUKI

1. Suomi pyrkii parhaan kykynsä mukaan antamaan USA:n joukoille pyydettyä logistista tukea tämän sopimuksen mukaista toimintaa varten, ottaen huomioon sisäiset kansalliset vaatimuksensa ja käytettävissään olevat voimavarat.

2. Tarvittaessa tämä logistinen tuki annetaan ja korvataan voimassa olevien sopimusten tai järjestelyjen, kuten ACSAn, mukaisesti, jollei yhteisesti toisin sovita.

3. Siltä osin kuin kyse ei ole 2 kohdassa tarkoitettusta logistisesta tuesta USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat ja suomalaiset sopimustoimittajat maksavat kohtuulliset kulut tämän sopimuksen mukaisen toiminnan yhteydessä pyydetystä ja saadusta logistisesta tuesta. Tältä osin Suomi myöntää USA:n joukoille, USA:n sopimustoimittajille ja suomalaisille sopimustoimittajille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin Suomen puolustusvoimille, yhteisesti sovittuja menettelyjä

noudattaen ja tämän sopimuksen 16 artiklan mukaisesti ilman veroja, maksuja ja vastaavia kuluja.

9 ARTIKLA

MOOTTORIAJONEUVOT

1. Suomen viranomaiset hyväksyvät USA:n sotilasviranomaisten ja Yhdysvaltojen sekä sen osavaltioiden ja hallinnollisten alueiden siviiliviranomaisten suorittamat rekisteröinnit ja tarkastukset ja antamat luvat, jotka koskevat USA:n joukkojen, USA:n sopimustoimittajien ja huollettavien moottoriajoneuvoja ja perävaunuja. USA:n joukkojen viranomaisten pyynnöstä Suomen viranomaiset antavat maksutta sellaiset asiakirjat ja ajoneuvojen merkinnät, jotka tavallisesti vaaditaan edellytyksenä ajoneuvojen käyttämiselle Suomen alueella. Tällaiset USA:n joukkojen jäsenille, USA:n sopimustoimittajille ja huollettaville kuuluvien yksityisten moottoriajoneuvojen merkinnät eivät saa olla erotettavissa Suomen väestölle yleisesti annettavista ajoneuvojen merkinnöistä.
2. USA:n joukkojen viranomaisten pyynnöstä Suomen viranomaiset antavat maksutta sotilasarajoneuvon rekisterikilvet USA:n joukkojen virallisiin, muihin kuin taktisiin ajoneuvoihin, noudattaen Suomen puolustusvoimia koskevia menettelyjä, sekä rekisterikilvet, jotka eivät ole erotettavissa Suomen väestölle yleisesti annettavista rekisterikilvistä, USA:n joukkojen jäsenten, USA:n sopimustoimittajien ja huollettavien yksityisiin moottoriajoneuvoihin.
3. USA:n joukkojen jäsenet, USA:n sopimustoimittajat ja huollettavat ovat velvollisia kunnioittamaan Suomen lainsäädäntöä, joka koskee liikennevakuutuksen ottamista yksityisesti omistamilleen tai käyttämilleen moottoriajoneuvoille ja perävaunuille näiden ollessa Suomen alueella.
4. USA:n joukkojen viranomaiset toteuttavat asianmukaiset turvallisuustoimenpiteet rekisteröimiensä ja luvittamiensa tai USA:n joukkojen Suomen alueella käyttämien moottoriajoneuvojen ja perävaunujen suhteen.
5. USA:n joukkojen jäsenet, USA:n sopimustoimittajat ja huollettavat ovat velvollisia ylläpitämään yksityisesti omistamiensa ja Suomen alueella käytettävien moottoriajoneuvojen ja perävaunujen asianmukaista turvallisuutta. Tätä varten tällaisille Suomen alueella rekisteröidyille moottoriajoneuvoille ja perävaunuille suoritetaan sovellettavat tekniset tarkastukset määräajoin.

10 ARTIKLA

LUVAT

1. USA:n viranomaisten USA:n joukon jäsenelle tai USA:n sopimustoimittajalle antama lupa, joka oikeuttaa luvanhaltijan käyttämään USA:n joukon ajoneuvoja, aluksia tai ilma-aluksia, on voimassa tällaisessa käytössä Suomen alueella.
2. Suomen viranomaiset hyväksyvät ilman koetta tai maksua Yhdysvaltojen sekä sen osavaltioiden ja hallinnollisten alueiden antamien ajolupien kelpoisuuden USA:n joukkojen jäsenten ja heidän huollettaviensa ja USA:n sopimustoimittajien yksityisten moottoriajoneuvojen kuljettamiseen. Kansainvälisiä ajokortteja ei vaadita.
3. Suomi ei vaadi USA:n joukkojen jäseniä eikä USA:n sopimustoimittajia hankkimaan Suomessa myönnettäviä ammattilupia tavaroiden toimittamiseksi tai palvelujen suorittamiseksi USA:n joukoille ja niiden jäsenten huollettaville, USA:n sopimustoimittajille tai, sen mukaan kuin yhteisesti sovitaan, muille henkilöille osana tämän sopimuksen mukaisia virallisia tai hankintasopimukseen perustuvia tehtäviään, edellyttäen, että USA:n joukkojen jäsenillä ja USA:n sopimustoimittajilla on voimassa oleva USA:ssa tai Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa annettu ammattilupa tai muu asianmukainen USA:n viranomaisten hyväksymä ammattipätevyys.

11 ARTIKLA

ILMA-ALUSTEN, ALUSTEN JA AJONEUVOJEN LIIKKUMINEN

1. USA:n joukkojen tämän sopimuksen mukaisesti käyttämien tai yksinomaisesti niiden puolesta siten käytettävien ilma-alusten, alusten ja ajoneuvojen maahantulossa Suomen alueelle, poistumisessa sieltä ja vapaassa liikkumisessa siellä noudatetaan tämän sopimuksen 1 artiklan 2 kohtaa ja kuullaan molempien osapuolten näkemyksiä ja otetaan ne huomioon.
2. Asianmukaisten yhteensovittamis- ja ilmoitusmenettelyjen mukaisesti USA:n joukkojen käyttämät tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettävät ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot saavat vapaasti tulla Suomen alueelle, poistua sieltä ja liikkua siellä. Nämä ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot kunnioittavat sovellettavia ilma-, meri- ja maaliikenteen turvallisuussääntöjä, mukaan lukien määritettyjä rajoitettuja alueita ja Ahvenanmaan erityisasemaa koskevat säännöt. Kyseiset ilma-alukset saavat lentää Suomen alueen yli, tankata siellä ilmassa, laskeutua sinne ja nousta

sieltä ilmaan. USA:n joukkojen käyttämiin tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettäviin ilmaaluksiin, aluksiin ja ajoneuvoihin ei mennä eikä niitä tarkasteta ilman Yhdysvaltojen suostumusta.

3. USA:n joukkojen käyttämiltä tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettäviltä ilma-aluksilta ei peritä lennonvarmistusmaksuja eikä muita maksuja, kuten ylilento-, reitti- tai terminaalimaksuja, eikä niiltä peritä laskeutumis- tai paikoitusmaksuja valtion omistamilla ja ylläpitämällä lentopaikoilla Suomen alueella.

4. USA:n joukkojen käyttämiltä tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettäviltä aluksilta ei peritä luotsaus- tai satamapalvelumaksuja, proomumaksuja, satamamaksuja eikä vastaavia maksuja valtion omistamissa ja ylläpitämässä satamissa Suomen alueella.

5. USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat ja USA:n joukkojen puolesta toimivat suomalaiset sopimustoimittajat maksavat pyydetystä ja saaduista palveluista kohtuulliset maksut, jotka ovat vähintään yhtä edulliset kuin Suomen puolustusvoimien maksamat maksut ja joista tämän sopimuksen 16 artiklan mukaisesti ei kanneta veroja ja vastaavia maksuja.

12 ARTIKLA

RIKOSOIKEUDELLINEN TUOMIOVALTA

1. Suomi on tietoinen USA:n joukkojen viranomaisten USA:n joukkojen jäseniin kohdistaman kurinpidollisen valvonnan erityisestä tärkeydestä ja sellaisen valvonnan vaikutuksesta operatiiviseen valmiuteen. Siksi Suomi, Yhdysvaltojen pyynnöstä ja edistääkseen sitoutumistaan keskinäiseen puolustukseen, käyttää suvereenia harkintavaltaansa luopuakseen ensisijaisesta oikeudestaan käyttää rikosoikeudellista tuomiovaltaa USA:n joukkojen jäseniin Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitetulla tavalla.

2. Suomen erityisen tärkeänä pitämässä yksittäistapauksissa Suomen viranomaiset voivat peruuttaa luopumisen antamalla kirjallisen lausuman USA:n joukkojen toimivaltaisille viranomaisille viimeistään kolmekymmentä (30) päivää tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta.

3. USA:n joukot ilmoittavat Suomen viranomaisille kirjallisesti kaikista tämän artiklan 1 kohdan määräyksissä tarkoitetuista tapauksista, lukuun ottamatta rikoksia, joista USA:n lainsäädännön mukaan voidaan tuomita rangaistukseksi enintään sakkoa tai yksi (1) vuosi vankeutta.

4. Kun Suomen viranomaiset asettavat USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan syytteeseen, tuomiovaltaa käyttävät Suomen yleiset tuomioistuimet.
5. USA:n joukkojen jäsenten ja näiden huollettavien asiaa ei saa ilman heidän suostumustaan käsitellä oikeudenkäynnissä heidän poissa ollessaan.
6. Ratkaistaessa, perustuuko väitetty rikos USA:n joukon jäsenen tekoon tai laiminlyöntiin, jonka hän on tehnyt suorittaessaan virallista tehtävää Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen a kohdan ii alakohdan mukaisesti, se, että toimivaltainen USA:n joukkojen viranomainen on Suomen alueella todennut, että tällainen teko tai laiminlyönti on tehty virallista tehtävää suoritettaessa, on ratkaiseva osoitus asiasta. Suomen viranomaiset voivat esittää virkatehtävän määrittelyyn liittyviä tietoja, ja Yhdysvaltojen viranomaiset ottavat nämä tiedot huomioon kaikilta osin, ja osapuolet neuvottelevat niistä mahdollisimman pian. Niissä tapauksissa, joissa Suomen viranomaiset katsovat olosuhteiden edellyttävän, että virkatehtävän määrittely arvioidaan uudelleen, Suomen viranomaiset pidättävät itsellään mahdollisuuden pyytää ylempiä Yhdysvaltojen viranomaisia vahvistamaan asian.
7. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tarvittaessa tekevät yhteistyötä ja vaihtavat keskenään tietoja edistääkseen uhrien oikeuksia, kuten mahdollisten uhrien korvausvaatimuksia sisäisissä kansallisissa järjestelmissä.

13 ARTIKLA

VAPAUDENMENETYS JA VIERAILUOIKEUS

1. Jos Suomen viranomaiset ottavat kiinni tai pidättävät USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan, ne ilmoittavat asiasta viipymättä USA:n joukkojen viranomaisille. USA:n joukkojen viranomaiset saavat pyydettyä, sovittaen toimensa yhteen Suomen viranomaisten kanssa, viipymättä vieraila tällaisen USA:n joukon jäsenen tai huollettavan luona ja saavat olla läsnä kaikissa menettelyissä, myös silloin, kun Suomen viranomaiset kuulustelevat kyseistä henkilöä.
2. USA:n joukon jäsen tai tämän huollettava, joka on Suomen viranomaisten toimittaman esitutkinnan tai vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena, jää tai asetetaan USA:n joukkojen viranomaisten pyynnöstä näiden määräysvaltaan, kunnes kaikki asiaan liittyvät oikeudelliset menettelyt, mukaan lukien muutoksenhakumenettelyt, on saatettu päätökseen. Tällaisissa tapauksissa USA:n joukkojen viranomaiset varmistavat kyseisen joukon jäsenen läsnäolon näissä

oikeudellisissa menettelyissä. USA:n joukkojen viranomaiset pyytävät siviilihenkilöstön jäsenen tai huollettavan jättämistä USA:n joukkojen viranomaisten määräysvaltaan tai toimittamista niille vain, jos ne pystyvät varmistamaan kyseisen henkilön läsnäolon oikeudellisissa menettelyissä. Siltä osin kuin sovellettavat USA:n säädökset ja määräykset sen sallivat, USA:n joukkojen viranomaiset ottavat täysimääräisesti huomioon Suomen viranomaisten kirjallisesti toimittamat ehdot päätettäessä kyseiseen henkilöön kohdistettavista ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä ja häneen kohdistuvista rajoituksista.

3. USA:n joukkojen viranomaiset suhtautuvat myönteisesti Suomen viranomaisten pyyntöön USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan vapaudenmenetyksen toimeenpanosta tai tilapäisestä vierailusta tällaisen henkilön luona, joka on USA:n huostassa.

4. Jos suomalaista oikeudellista menettelyä ei saada päätökseen yhden (1) vuoden kuluessa sen alkamisesta, USA:n joukkojen viranomaiset vapautuvat 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista velvoitteista. Tätä ajanjaksoa voidaan pidentää kuudella (6) kuukaudella USA:n joukkojen viranomaisten ja Suomen viranomaisten suostumuksen mukaisesti. Pidennykseen suostutaan, jos se ei vaaranna vastaajan oikeutta joutuisaan oikeudenkäyntiin. Muut pidennykset tehdään yhteisesti sopimalla.

5. Suomen viranomaisten määräämä vapaudenmenetyisaika tai USA:n joukkojen viranomaisten toimeenpanema vapaudenmenetyisaika vähennetään samassa asiassa tuomittavasta vapausrangaistuksesta.

6. Jolleivät osapuolet muuta sovi, Suomen tuomioistuimen USA:n joukkojen jäsenelle tai tämän huollettavalle tuomitsema vankeus suoritetaan yhdessä tai useammassa sellaisessa Suomen rangaistuslaitoksessa, jonka osapuolet ovat nimenneet tähän tarkoitukseen. Suomen viranomaisten kanssa yhteensovitettuin toimin USA:n joukkojen viranomaisten sallitaan vieraila näiden henkilöiden luona säännönmukaisten vierailuaikojen ulkopuolella sekä avustaa näitä henkilöitä muun muassa heidän terveyteensä, hyvinvointiinsa ja moraaliinsa liittyvissä asioissa, tarjoamalla heille muun muassa vaatteita, elintarvikkeita, vuodevaatteita, sairaan- ja hammashoitoa sekä uskonnollista ohjausta. Suomen viranomaisten kanssa yhteensovitettuin toimin perheenjäsenten sallitaan vieraila näiden henkilöiden luona säännönmukaisina vierailuina ja heidän voidaan sallia myös vieraila erityisjärjestelyillä sovittavina aikoina, ja heidän sallitaan avustaa näitä henkilöitä muun muassa heidän terveyteensä, hyvinvointiinsa ja moraaliinsa liittyvissä asioissa

tarjoamalla heille muun muassa vaatteita, elintarvikkeita, vuodevaatteita, sairaan- ja hammashoitoa sekä uskonnollista ohjausta.

14 ARTIKLA

KURINPITO

1. USA:n joukkojen viranomaiset vastaavat kurin ja järjestyksen ylläpidosta USA:n joukkojen keskuudessa ja saavat tätä tarkoitusta varten pitää yllä turvallisuutta ja järjestystä niissä paikoissa, joissa USA:n joukkoja on sijoitettuina Nato SOFAn VII artiklan 10 kappaleen a kohdassa tarkoitetulla tavalla, mukaan lukien sovitut tilat ja alueet.
2. Tietoisina siitä, että Suomi vastaa yleisen järjestyksen ylläpidosta alueellaan, USA:n joukkojen viranomaiset voivat, yhteisesti määritettyjä menettelyjä noudattaen ja yhteistyössä Suomen viranomaisten kanssa, antaa valtuudet käyttää sotilaspoliisin yksiköitä siinä määrin kuin se on tarpeen kurin ja järjestyksen ylläpitämiseksi USA:n joukoissa sellaisissa yhteisöissä, jotka ovat lähellä sellaisia sotilaallisessa käytössä olevia tiloja ja alueita, joissa USA:n joukkoja on sijoitettuina.

15 ARTIKLA

VAHINGONKORVAUSVAATIMUKSET

1. USA:n joukkojen jäseniin, mukaan lukien siviilihenkilöstön jäsenet, ei saa kohdistaa siviilioikeudellisia vaatimuksia tai hallinnollisia seuraamuksia koskevia menettelyjä, jos ne perustuvat tekoihin tai laiminlyönteihin, jotka heidän voidaan katsoa tehneen suorittaessaan virallisia tehtäviään. Tällaiset vaatimukset voidaan esittää toimivaltaisille Suomen viranomaisille ja käsitellä Nato SOFAn VIII artiklan määräysten mukaisesti.
2. Tässä artiklassa "siviilihenkilöstö" tarkoittaa kansalaisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta kaikkia henkilöitä, jotka työskentelevät USA:n hallituksen palveluksessa ja suorittavat USA:n joukkojen määräämää virallista tehtävää, mutta ei USA:n sopimustoimittajia, suomalaisia sopimustoimittajia ja näiden sopimustoimittajien tai ei-kaupallisten organisaatioiden työntekijöitä, riippumatta heidän kansalaisuudestaan ja asuinpaikastaan.
3. Ratkaistaessa, perustuuko mahdollinen siviilioikeudellinen vastuu USA:n joukkojen, mukaan lukien siviilihenkilöstö, jäsenen tekoon tai laiminlyöntiin, jonka hän on tehnyt

suorittaessaan virallista tehtävää, se, että toimivaltainen USA:n joukkojen viranomaisen on todennut, että tällainen teko tai laiminlyönti on tehty virallista tehtävää suoritettaessa, on ratkaiseva osoitus asiassa. Suomen viranomaiset voivat esittää virkatehtävän määrittelyyn liittyviä tietoja, ja USA:n viranomaiset ottavat nämä tiedot huomioon kaikilta osin, ja osapuolet neuvottelevat niistä mahdollisimman pian. Niissä tapauksissa, joissa Suomen viranomaiset katsovat olosuhteiden edellyttävän, että virkatehtävän määrittely arvioidaan uudelleen, Suomen viranomaiset pidättävät itsellään mahdollisuuden pyytää ylempiä USA:n viranomaisia vahvistamaan asian.

4. USA:n joukkojen jäsenille, mukaan lukien siviilihenkilöstön jäsenet, ei anneta yksipuolisia tuomioita, eikä heihin kohdisteta heidän etujaan haittaavia toimia, kun viralliset tehtävät tai asianmukaisesti sallitut poissaolot estävät tilapäisesti heidän läsnäolonsa muissa kuin rikosoikeudenkäynneissä.

16 ARTIKLA

VIRALLISET VEROVAPAUTUKSET

1. USA:n joukkojen tekemät tai niitä varten tehdyt tavaroiden, materiaalin, tarvikkeiden, palvelujen, kaluston ja muun sellaisen omaisuuden hankinnat, jotka a) hankitaan USA:n joukkojen lopullista käyttöä varten, b) on määrä kuluttaa täytettäessä USA:n joukkojen kanssa tai niiden puolesta tehtyä hankintasopimusta tai c) on määrä sisällyttää USA:n joukkojen käyttämiin tavarihin tai tiloihin, vapautetaan arvonnlisäveroista, myyntiveroista, käyttöveroista, valmisteveroista ja vastaavista tai toiselta verovelvolliselta siirtyneistä veroista. USA:n joukot antavat toimivaltaisille Suomen viranomaisille asianmukaisen todistuksen siitä, että nämä tavarat, materiaali, tarvikkeet, palvelut, kalusto ja muu omaisuus on tarkoitettu USA:n joukoille.

2. Verovapautusta sovelletaan tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin hankintoihin noudattaen yhteisesti sovittuja menettelyjä. Verovapautusta sovelletaan ostohetkellä, jos ostotapahtuman yhteydessä esitetään tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu asianmukainen todistus. Vapautusta valmisteveroista sovelletaan ostohetkellä vain, jos tavarat, materiaali, kalusto ja muu omaisuus ostetaan verottomasta varastosta tai suoraan Suomen puolustusvoimilta. Kaikissa muissa tapauksissa, tai jos myyjä ei pysty antamaan vapautusta ostohetkellä, vapautus myönnetään palauttamalla vero kolmenkymmenen päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta.

17 ARTIKLA

HENKILÖKOHTAISET VEROVAPAUTUKSET

1. USA:n joukkojen jäsenet ja näiden huollettavat eivät ole velvollisia maksamaan Suomen alueella veroja, korvauksia, lupamaksuja tai vastaavia maksuja, mukaan lukien arvonlisävero, Suomen alueelle tuodun tai siellä henkilökohtaiseen käyttöönsä hankitun aineellisen irtaimen omaisuutensa ostamisesta, omistamisesta, hallussapidosta, käytöstä, keskinäisestä siirtämisestä tai siirtymisestä kuoleman johdosta. Vapautusta sovelletaan noudattaen yhteisesti sovittuja menettelyjä. Veronpalautus maksetaan kolmenkymmenen päivän kuluessa sitä koskevan pyynnön vastaanottamisesta. USA:n joukkojen jäsenet ja näiden huollettavat, joilla on hallussaan tai jotka käyttävät radio- ja televisiovastaanottimia ja internetin käytön mahdollistavia laitteita Suomen alueella, vapautetaan tällaiseen käyttöön tai hallussapitoon liittyvistä veroista, korvauksista, lupamaksuista ja vastaavista maksuista. USA:n joukkojen jäsenten ja näiden huollettavien omistamat moottoriajoneuvot vapautetaan Suomessa ajoneuvon käyttöveroista, rekisteröinti- ja lupamaksuista ja vastaavista maksuista mutta ei sellaisista käyttömaksuista, joita peritään suurelta yleisöltä teiden, siltojen ja tunnelien käytöstä.

2. Vapautusta Nato SOFAn X artiklassa tarkoitettujen tulojen verotuksesta sovelletaan myös seuraaviin:

a) tulot, jotka USA:n joukkojen jäsenet, näiden huollettavat ja USA:n sopimustoimittajien työntekijät, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai eivät asu pysyväisluonteisesti Suomen alueella, saavat työskentelystä tämän sopimuksen 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen organisaatioiden palveluksessa sekä tämän sopimuksen 21 ja 22 artiklassa tarkoitetuissa palveluissa;

b) tulot, jotka USA:n joukkojen jäsenet ja näiden huollettavat saavat USA:n hallitukselta tai sellaiselta luonnolliselta henkilöltä, yritykseltä tai yhteisöltä, joka ei ole suomalainen tai jonka ei katsota verotuksellisesti asuvan pysyväisluonteisesti tai omaavan kotipaikkaa Suomen alueella; ja

c) palkat ja vastaavat korvaukset, jotka USA:n sopimustoimittajien työntekijät saavat hankintasopimukseen tai alihankintasopimukseen perustuvasta työstä oleskellessaan Suomen alueella yksinomaan täyttämässä tätä hankintasopimusta tai alihankintasopimusta

USA:n joukkoja varten, sekä tulot, jotka tällaiset USA:n sopimustoimittajien työntekijät saavat sellaiselta luonnolliselta henkilöltä, yritykseltä tai yhteisöltä, joka ei ole suomalainen tai jonka ei katsota verotuksellisesti asuvan pysyväisluonteisesti tai omaavan kotipaikkaa Suomen alueella.

3. Suomen säädöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat työnantajan tai itsenäisen ammatinharjoittajan velvollisuutta pidättää tai maksaa ennakolta tuloveroja ja sosiaaliturvamaksuja, ei sovelleta sellaisiin tuloihin, jotka on vapautettu veroista Suomen alueella.

18 ARTIKLA

VIRALLINEN MAAHANTUONTI JA MAASTA VIENTI

1. Nato SOFAn XI artiklan mukaisesti Suomen alueelle saa tuoda tavaroita, materiaalia, tarvikkeita, kalustoa ja muuta omaisuutta, a) jotka USA:n joukot tuovat maahan, b) jotka on tarkoitettu USA:n joukkojen lopulliseen käyttöön tai käytettäväksi niitä varten, myös tämän sopimuksen 21 ja 22 artiklan mukaisten asevoimille tarkoitettujen palvelujen tukemiseksi, c) jotka on määrä käyttää tai kuluttaa täytettäessä USA:n joukkojen kanssa tai niiden puolesta tehtyä hankintasopimusta, tai d) jotka on määrä sisällyttää USA:n joukkojen käyttämiin tavaroihin tai tiloihin. Tästä maahantuonnista ei peritä tulleja, maahantuonti- tai rekisteröintimaksuja eikä muita vastaavia maksuja, mukaan lukien, mutta ei yksinomaan, käyttöverot, valmisteverot ja arvonlisävero.

2. Tämän sopimuksen 1 artiklassa tarkoitettujen tavaroiden, materiaalin, tarvikkeiden, kaluston ja muun omaisuuden viennistä Suomen alueelta ei peritä Suomen vientitulleja.

3. Osapuolet tekevät tarvittaessa yhteistyötä varmistaakseen, että maahan tuotavien tavaroiden, materiaalin, tarvikkeiden, kaluston ja muun omaisuuden määrät ovat kohtuullisia.

USA:n joukot antavat Suomen viranomaisille Nato SOFAn XI artiklan 4 kappaleen mukaisesti asianmukaisen todistuksen siitä, että kyseiset tavarat, materiaali, tarvikkeet, kalusto ja muu omaisuus täyttävät tässä artiklassa määrätyt edellytykset tulleista ja maksuista vapauttamiseksi. Todistuksen antaminen täyttää kaikki Suomen viranomaisten vaatimukset tulli-ilmoituksesta ja -tarkastuksesta niiden esineiden osalta, jotka USA:n joukot tai muu taho niiden puolesta tuovat maahan tai vievät maasta tämän artiklan mukaisesti.

4 Kun USA:n sopimustoimittajat taisyomalaiset sopimustoimittajat tuovat maahan tavaroita,

materiaalia, tarvikkeita, kalustoa ja muuta omaisuutta tämän artiklan määräysten mukaisesti, USA:n joukot edellyttävät, että sopimustoimittajat käyttävät kyseisiä esineitä yksinomaan USA:n joukkojen hankintasopimusten täyttämiseen.

5. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettut tavarat, materiaali, tarvikkeet, kalusto ja muu omaisuus vapautetaan veroista ja muista maksuista, jotka muutoin määrättäisiin tästä omaisuudesta sen maahantuonnin tai hankkimisen jälkeen.

6. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä torjuakseen tämän artiklan mukaisten vapautusten väärinkäytön.

19 ARTIKLA

HENKILÖKOHTAINEN MAAHANTUONTI, MAASTA VIENTI JA TAVAROIDEN LUOVUTTAMINEN

1. USA:n joukkojen jäsenet, näiden huollettavat ja USA:n sopimustoimittajat saavat tuoda maahan tullitta ja verotta henkilökohtaisia tavaroitaan, huonekaluja, yhden (1) yksityisen moottoriajoneuvon kahdeksantoista (18) vuotta täyttäneitä henkilöä kohti ja muita henkilökohtaiseen tai kotitaloutensa käyttöön tai kulutukseen tarkoitettuja tavaroita sinä aikana, jona heidät on määrätty tehtävään Suomen alueelle. Tätä erioikeutta sovelletaan paitsi näiden henkilöiden omistamiin tavaroihin myös sellaisiin tavaroihin, jotka lähetetään heille lahjaksi tai toimitetaan heille täytettäessä muualla kuin Suomen alueella kotipaikan omaavien henkilöiden kanssa tehtyjä sopimuksia. Tämä maahantuonti ei saa ylittää henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja kohtuullisia määriä, eikä sen luonne tai määrä saa viitata siihen, että tavarat tuodaan kaupallisiin tarkoituksiin. Tämä artiklan kohta, mukaan lukien tiettyjen tavaroiden maahantuonnille asetettujen rajoitusten huomioiminen, pannaan täytäntöön noudattaen yhteisesti määritettyjä menettelyjä.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tavaroita ja muita verotta ja/tai tullitta hankittuja tavaroita ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa Suomen alueella oleville henkilöille, joilla ei ole oikeutta tuoda maahan tällaisia tavaroita tullitta, elleivät toimivaltaiset Suomen viranomaiset hyväksy niiden luovuttamista. Hyväntekeväisyyslahjoituksia varten ei vaadita tällaista hyväksyntää. Jos tavaroita luovutetaan henkilöille, joilla ei ole oikeutta tuoda maahan tällaisia tavaroita, niiden lopullinen vastaanottaja on velvollinen maksamaan luovutuksesta määrättävät

verot. USA:n joukkojen jäsenet, näiden huollettavat ja USA:n sopimustoimittajat saavat vapaasti luovuttaa tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettua omaisuutta toisilleen, ja nämä luovutukset vapautetaan veroista ja/tai tulleista. USA:n joukot pitävät kirjaa näistä verottomien tai tullittomien tavaroiden luovutuksista. Suomen viranomaiset hyväksyvät asianmukaisesti tehdyt rikosilmoitukset ratkaisevaksi todisteeksi siitä, että USA:n joukkojen jäsenten, näiden huollettavien ja USA:n sopimustoimittajien tullittomia ja verottomia tavaroita on varastettu, jolloin kyseiset henkilöt vapautuvat velvollisuudesta maksaa vero tai tulli.

3. USA:n joukkojen jäsenet, näiden huollettavat ja USA:n sopimustoimittajat saavat jälleenviedä (tai viedä) maasta vientitullitta ja -maksutta tavarat, jotka he ovat tuoneet Suomen alueelle (tai hankkineet siellä) tehtävänsä hoitamisen aikana.

4. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät keskenään yhteistyötä torjuakseen tässä artikkelissa tarkoitettujen vapautusten väärinkäytön.

20 ARTIKLA

TULLIMENETTELYT

1. Suomi toteuttaa kaikki asianmukaiset toimenpiteet varmistaakseen tässä sopimuksessa tarkoitetun maahantuonnin ja maasta viennin sujuvan ja nopean tulliselvityksen. Tullitarkastus tehdään joutuisasti.

2. Tässä sopimuksessa tarkoitetuissa tullitarkastuksissa noudatetaan Suomen toimivaltaisten viranomaisten ja USA:n joukkojen kesken sovittavia menettelyjä. Suomen tulliviranomaiset tarkastavat USA:n joukkojen jäsenten tai näiden huollettavien maahan tuoman tai maasta viemän henkilökohtaisen omaisuuden, kun omaisuus viedään kyseisen henkilön asuntoon tai haetaan sieltä, tai yhteisesti määritettyjä menettelyjä noudattaen.

3. USA:n virallista tietoa saa tuoda Suomen alueelle tai viedä sieltä ilman tarkastusta.

Toimivaltaiset USA:n joukkojen viranomaiset merkitsevät USA:n virallisen tiedon asianmukaisesti ja todistavat sen tällaiseksi tiedoksi.

4. USA:n joukkojen viranomaiset toteuttavat tarvittavat toimenpiteet niissä tiloissa, joissa USA:n joukot oleskelevat, estääkseen Nato SOFAn ja tämän sopimuksen tullimääräyksiin perustuvien oikeuksien väärinkäytön. USA:n joukkojen viranomaiset ja Suomen viranomaiset tekevät yhteistyötä tutkittaessa väitettyä tullisäännösten tai -määräysten rikkomista.

21 ARTIKLA

ASEVOIMILLE TARKOITETUT PALVELUT

1. USA:n joukot saavat perustaa Suomen alueelle yhteisesti sovittaviin paikkoihin asevoimille tarkoitettuja liikkeitä, päivittäistavarakauppoja, muita myyntipisteitä, avoimia ruokaloita, kokoontumistiloja ja koulutuskeskuksia sekä vapaa-ajan palvelujen alueita USA:n joukkojen jäsenten ja näiden huollettavien sekä, sen mukaan kuin yhteisesti sovitaan, muun valtuutetun henkilöstön käyttöön. USA:n joukkojen viranomaiset saavat tarjota ja ylläpitää edellä mainittuja asevoimille tarkoitettuja palveluja itse tai hankintasopimuksella. Suomi ei vaadi lupia, tarkastuksia eikä muuta valvontaa näiden asevoimille tarkoitettujen palvelujen sääntelemiseksi. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä näiden palvelujen yhteydessä mahdollisesti ilmenevissä kysymyksissä.
2. USA:n joukot voivat tehdä rahoituslaitosten kanssa sopimuksia pankkipalvelujen ja muiden rahoituspalvelujen tarjoamisesta Suomen alueella USA:n joukkojen ja niiden jäsenten sekä näiden huollettavien ja USA:n sopimustoimittajien yksinomaiseen käyttöön.
3. Tässä artiklassa tarkoitettuihin palveluihin ja organisaatioihin sovelletaan samoja vero- ja tullivapautuksia kuin USA:n joukkoihin. Näitä palveluja ja organisaatioita ylläpidettäessä ja tarjottaessa noudatetaan sovellettavaa USA:n sääntelyä. Kyseisiä palvelujen tarjoajia ja organisaatioita ei vaadita kantamaan tai maksamaan veroja tai muita maksuja toimintaansa liittyvistä palveluista.
4. USA:n joukot toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet estääkseen Suomen alueelle tuotujen tai siellä hankittujen tavaroiden ja omaisuuden myymisen tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa palveluissa ja organisaatioissa henkilöille, joilla ei ole oikeutta asioida näissä palveluissa tai organisaatioissa.

22 ARTIKLA

ASEVOIMIEN POSTITOIMIPAIKAT

1. Yhdysvallat voi perustaa, ylläpitää ja hoitaa asevoimien postitoimipaikkoja USA:n joukkojen jäsenten, näiden huollettavien, USA:n sopimustoimittajien ja, sen mukaan kuin yhteisesti sovitaan, muiden käytettäväksi.

2. Näistä postitoimipaikoista lähetettävä posti voidaan leimata USA:n leimoilla.
3. USA:n joukkojen virallista postia ei tarkasteta, tutkita eikä takavarikoida.
4. USA:n joukkojen viranomaiset toteuttavat asevoimien postitoimipaikoissa asianmukaiset ja tarvittavat toimenpiteet estääkseen maahantuontiin oikeutettuja käyttäjiä tuomasta tavaroita Suomen alueelle sääntöjen vastaisesti.

23 ARTIKLA

VALUUTTA JA VALUUTANVAIHTO

1. USA:n joukoilla on oikeus tuoda maahan, viedä maasta ja käyttää USA:n valuuttaa ja Yhdysvaltojen valuutan määräisiä maksuvälineitä ilman määrällisiä rajoituksia.
2. USA:n joukkojen viranomaiset saavat jakaa ja vaihtaa USA:n joukkojen jäsenille ja näiden huollettaville seuraavien valuuttaa ja tämän valuutan määräisiä maksuvälineitä:
 - a) Amerikan yhdysvallat;
 - b) Suomi;
 - c) euroalue; ja
 - d) muu valtio siltä osin kuin on tarpeen luvallista matkustamista varten, mukaan lukien lomamatkat.
3. USA:n joukkojen jäsenet ja näiden huollettavat saavat
 - a) tuoda maahan ja viedä maasta USA:n valuuttaa ja Yhdysvaltojen valuutan määräisiä maksuvälineitä, ja
 - b) viedä Suomen alueelta mitä tahansa valuuttaa ja kyseisen valuutan määräisiä maksuvälineitä edellyttäen, että kyseiset USA:n joukot tai niiden jäsenten huollettavat ovat joko tuoneet nämä valuutat tai maksuvälineet Suomen alueelle tai saaneet nämä valuutat tai maksuvälineet USA:n joukoilta.

24 ARTIKLA

TYÖNTEKO

1. Tämän sopimuksen 21 ja 22 artiklan mukaisia asevoimille tarkoitettuja palveluja suorittavat USA:n joukot ja organisaatiot saavat ottaa palvelukseen ja pitää palveluksessaan huollettavia sekä henkilöitä, joilla on lupa tehdä työtä Suomen alueella, ja ne saavat hallinnoida

näiden henkilöiden työntekoa tämän artiklan mukaisesti. Huollettavilta ei vaadita lupaa tässä artikkelissa tarkoitettua työntekoa varten.

2. USA:n joukot ja kyseiset organisaatiot määräävät palvelussuhteen ehdot noudattaen sovellettavia USA:n säädöksiä ja määräyksiä. Näissä palvelussuhteen ehdoissa kunnioitetaan olennaisia Suomen lainsäädännön säännöksiä työstä, kuten palkkatasosta, työturvallisuudesta ja säännöllisestä työajasta, niiltä osin ja sellaisin ehdoin, jotka eivät ole tämän sopimuksen tai USA:n joukkojen sotilaallisten vaatimusten vastaisia. USA:n joukot voivat irtisanoa paikalta palkatun siviilihenkilön palvelussuhteen turvallisuusnäkökohtien, sopimattoman menettelyn tai muiden operatiivisten vaatimusten perusteella. Yhdysvallat ei luovu mistään koskemattomuudesta, myöskään valtion koskemattomuudesta, tällaisen henkilöstön palvelussuhteen ollessa kyseessä.

25 ARTIKLA

HANKINTAMENETTELYT

1. USA:n joukot voivat tehdä hankintasopimuksia tavaroiden, materiaalin, tarvikkeiden, kaluston ja palvelujen (mukaan lukien rakentaminen) toimittamisesta tai suorittamisesta Suomen alueella ilman rajoituksia sopimustoimittajan valinnan, hankkijan tai tavarat, materiaalin, tarvikkeet, kaluston tai palvelut toimittavan henkilön suhteen. Tarjoukset näitä hankintasopimuksia varten pyydetään ja sopimukset tehdään ja niitä hallinnoidaan USA:n säädösten ja määräysten mukaisesti. Tarjoajille ja sopimustoimittajille ilmoitetaan selvästi tarjouspyyntö- ja sopimusasiakirjoissa, mitä säädöksiä ja määräyksiä sovelletaan. Osapuolet ottavat huomioon toistensa vaatimukset, jotka koskevat niiden hankintasopimuksia tavaroiden, materiaalin, tarvikkeiden, kaluston tai palvelujen hankkimiseksi.

2. Suomi myöntää USA:n joukoille tavaroiden, palvelujen ja yleishyödyllisten palvelujen hankinnassa vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin Suomen puolustusvoimille.

26 ARTIKLA

USA:N SOPIMUSTOIMITTAJIEN ASEMA

USA:n sopimustoimittajiin ei sovelleta Suomen säädöksiä ja määräyksiä niiden palvelussuhteen ehtojen osalta, joiden mukaisesti nämä sopimustoimittajat tekevät työtä USA:n joukkojen kanssa tehtyjen hankintasopimusten perusteella, eikä siltä osin kuin on kyse yritysten ja yhteisöjen

luvituksesta ja rekisteröinnistä yksinomaan tavaroiden ja palvelujen toimittamiseksi USA:n joukoille Suomen alueella. Nämä sopimustoimittajat vapautetaan myös kaikista veroista, mukaan lukien yhteisö- ja valmisteverot, jotka perustuvat yksinomaan tavaroiden tai palvelujen toimittamiseen USA:n joukoille tai tilojen rakentamiseen niille. Suomi ja sen paikalliset viranomaiset eivät myöskään määrää näille sopimustoimittajille minkäänlaista veroa tuloista tai voitoista siltä osin kuin ne saadaan USA:n joukkojen kanssa tehdyn hankintasopimuksen tai alihankintasopimuksen perusteella.

27 ARTIKLA

YMPÄRISTÖ, KANSANTERVEYS JA TURVALLISUUS

1. Osapuolet sopivat panevansa tämän sopimuksen täytäntöön noudattaen Suomen luonnonympäristön ja kansanterveyden suojelua, myös eläin- ja kasvitautien torjuntaa, sekä turvallisuuden suojelua ja pyrkivänsä ympäristönsuojelun, kansanterveyden ja turvallisuuden suhteen pikemminkin ennalta ehkäisevään kuin reaktiiviseen lähestymistapaan. Tässä tarkoituksessa osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että mahdollisesti syntyvät ongelmat, mukaan lukien ongelmat, jotka liittyvät vaarallisten jätteiden tai vaarallisten aineiden pääsyyn ympäristöön, käsitellään viipymättä, jotta saadaan estetyksi pysyvät ympäristövahingot sekä kansanterveyden ja turvallisuuden vaarantuminen. Toteuttaessaan toimintaperiaatteitaan Yhdysvallat kunnioittaa sovellettavaa Suomen ympäristö-, terveys- ja turvallisuuslainsäädäntöä. Suomi vahvistaa, että sen toimintaperiaatteena on panna ympäristöä, terveyttä ja turvallisuutta koskevat säädökset, määräykset ja vaatimukset täytäntöön ottaen asianmukaisesti huomioon USA:n joukkojen, niiden jäsenten huollettavien ja USA:n sopimustoimittajien terveyden ja turvallisuuden. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä asioissa, jotka koskevat ympäristöä, kansanterveyttä ja turvallisuutta.
2. Avustaakseen ympäristön kannalta asianmukaisessa vaarallisten jätteiden käsittelyssä Suomi nimeää toimivaltaisen viranomaisen niitä ilmoituksiaan varten, joita Baselissa 22 päivänä maaliskuuta 1989 tehty vaarallisten jätteiden maanrajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva Baselin yleissopimus ja sen täytäntöönpanolainsäädäntö edellyttävät. USA:n joukot antavat tiedot, jotka Suomi tarvitsee näiden velvoitteiden noudattamiseksi.

28 ARTIKLA

YLEISHYÖDYLLISET PALVELUT JA VIESTINTÄYHTEYDET

1. USA:n joukkojen, USA:n sopimustoimittajien ja suomalaisten sopimustoimittajien sallitaan käyttää vettä, sähköä ja muita yleishyödyllisiä palveluja vähintään yhtä edullisilla ehdoilla, mukaan lukien taksat ja maksut, kuin ne ehdot, joita sovelletaan Suomen puolustusvoimiin tai Suomen valtioon vastaavissa olosuhteissa, ja tämän sopimuksen 16 artiklan mukaisesti ilman veroja ja muita valtion perimiä maksuja. USA:n joukkojen kulut vastaavat niiden suhteellista osuutta kyseisten yleishyödyllisten palvelujen käytöstä.
2. Osapuolet ovat tietoisia siitä, että USA:n joukoilla voi olla tarvetta käyttää radiotaajuuksia. Yhdysvaltojen sallitaan käyttää omia televiestintäjärjestelmiään sen "televiestinnän" määritelmän mukaisesti, joka on vuonna 1992 tehdyssä Kansainvälisen televiestintäliiton peruskirjassa ja Kansainvälisen televiestintäliiton yleissopimuksessa. Tähän sisältyy oikeus käyttää sellaisia keinoja ja palveluja, jotka tarvitaan varmistamaan täysi valmius käyttää televiestintäjärjestelmiä, sekä oikeus käyttää tarvittavia radiotaajuuksia tähän tarkoitukseen. Radiotaajuuksien käyttö on Yhdysvalloille maksutonta. USA:n joukot pyrkivät kaikin kohtuullisin toimin yhteensovittamaan taajuuksien käytön ennakolta Suomen toimeenpanijan kanssa.

29 ARTIKLA

TÄYTÄNTÖÖNPANO JA RIIDAT

1. Kaikki tämän sopimuksen mukaiset velvollisuudet täytetään sen mukaan, onko kyseisiin tarkoituksiin osoitettuja määrärahoja käytettävissä.
2. Tämän sopimuksen täytäntöönpanon edistämiseksi osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti vaihtaa keskenään tietoja, myös henkilötietoja, jos se on tarpeellista ja asianmukaista. Tähän sopimukseen perustuvan toiminnan yhteydessä vaihdettavat tiedot, myös henkilötiedot, on tarkoitettu puolustus- ja turvallisuusyhteistyön tehostamiseen. Osapuolet suojaavat toiselta osapuolelta saadut tiedot noudattaen välillään sovellettavia kansainvälisiä sopimuksia sekä kansallisia säädöksiään ja määräyksiään.
3. Tarvittaessa osapuolet tai niiden toimeenpanijat voivat tehdä täytäntöönpanosopimuksia tai järjestelyjä tämän sopimuksen määräysten täytäntöön panemiseksi.
4. Osapuolten toimeenpanijat neuvottelevat tarvittaessa keskenään varmistaakseen tämän

sopimuksen asianmukaisen täytäntöönpanon. Toimeenpanijat laativat menettelyt, joita sovelletaan niiden henkilöstöjen välisissä neuvotteluissa kaikista tämän sopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa koskevista asioista.

5. Tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat riidat ratkaistaan mahdollisimman alhaisella tasolla ja saatetaan tarvittaessa toimeenpanijoiden käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Ne riidat, joita toimeenpanijat eivät voi ratkaista, saatetaan tarvittaessa osapuolten neuvoteltavaksi ja ratkaistavaksi.

6. Riitoja ja muita tämän sopimuksen mukaan neuvottelemalla ratkaistavia asioita ei saateta kansallisen eikä kansainvälisen tuomioistuimen, ratkaisuelimen tai vastaavan elimen eikä muun kolmannen osapuolen ratkaistavaksi.

30 ARTIKLA

VOIMAANTULO, MUUTTAMINEN JA VOIMASSAOLO

1. Tämä sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä laskettuna jälkimmäisen sellaisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, että ne ovat saattaneet päätökseen tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset menettelynsä.

2. Tätä sopimusta voidaan muuttaa osapuolten kirjallisella sopimuksella.

3. Tämä sopimus on aluksi voimassa kymmenen (10) vuotta. Ensimmäisen voimassaoloajan jälkeen sopimus on edelleen voimassa, mutta kumpikin osapuoli voi irtisanoa sen ilmoittamalla irtisanomisesta toiselle osapuolelle kirjallisesti diplomaattiteitse yhtä (1) vuotta aiemmin.

4. Tämän sopimuksen liite A on sopimuksen erottamaton osa, ja sitä voidaan muuttaa osapuolten tai niiden toimeenpanijoiden kirjallisella suostumuksella.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty _____ ssa _____ päivänä _____ kuuta 2023 kahtena kappaleena suomen ja englannin kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN

PUOLESTA

AMERIKAN YHDYSVALTOJEN

HALLITUKSEN PUOLESTA

LIITE A

Sovitut tilat ja alueet

Ivalo, Rajavartiolaitoksen kasarmialueet (sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien hoitamiseen varatut tilat ja alueet)

Kuopio-Rissala, Karjalan lennoston lentotukikohta

Niinisalon varuskunta-alue ja Pohjankangas-Hämeen kangas harjoitusalueet

Parkanon varastoalue

Raaseporin varuskunta-alue ja Syndalenin harjoitusalue

Rovajärven harjoitusalue mukaan lukien Misin varastoalue

Rovaniemi, Lapin lennoston lentotukikohta ja Jääkäriprikaatin varuskunta-alue

Skinnarvikin varastoalue

Tammelan varastoalue

Tampere-Pirkkala, Satakunnan lennoston lentotukikohta

Tervolan varastoalue

Jyväskylä-Tikkakoski, Ilmasotakoulun lentotukikohta

Upinniemen laivastotukikohta ja varuskunta-alue Kirkkonummella mukaan lukien

Russarö

Veitsiluodon varastoalue

Vekaranjärven varuskunta-alue ja Pahkajärven harjoitusalue